

ΟΜΟΔΙΚΙΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Αφιέρωμα:

Ο Νέος
Πτωχευτικός
Κώδικας

Γράφουν:
Ιωάννα Καλαντζάκου
Δημήτριος Λυρίτσας

Αποτίμηση
των δράσεων
του Δικηγορικού
Σώματος
τον καιρό
της πανδημίας.

Κωνσταντίνος Δ. Ρίζος

Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και η επεδιάσκηψη στις διοικητικές και αστικές υποθέσεις. <i>Γεράσιμος Σ. Γκασούκας</i>	2
Οι περιπέτειες των φορολογικών ποινικών αδικημάτων στη δίνη των νομοθετικών μεταβολών. <i>Θοδωρής Παναγιώτου</i>	6
Ούτε διευθέτηση οφειλών, ούτε δεύτερη Ευκαιρία... <i>Δημήτριος Λυρίτσας</i>	8
Ο Πτωχευτικός νόμος ως μοχλός δικαιοσύνης και ανάπτυξης. <i>Ιωάννα Καλαντζάκου- Τσατσαρώνη</i>	12
Αποτίμηση των δράσεων του Δικηγορικού Σώματος τον καιρό της πανδημίας. <i>Κωνσταντίνος Δ. Ρίζος</i>	15
Καστελόριζο 19/9/2020 – Μια εξαιρετικά σημαντική εκδήλωση της ολομέλειας των δικηγορικών συλλόγων της χώρας.	21
Κοινωνική Ασφάλιση και Δικηγόροι (Οι εξελίξεις). <i>Ανδρέας Κουτσιόλαμπρος</i>	23
Η καταγγελία της σύμβασης έμμισθης δικηγορικής εντολής στον ισχύοντα Κώδικα Δικηγόρων: Μια θετική ανατροπή <i>Παναγιώτης Κατσαρός</i>	25
Οι πρώιμοι Δικηγορικοί Σύλλογοι Αθηνών (1865 - 1909) <i>Χριστίνα Τσαγκλή</i>	27
Μπρέρα – δικηγόρος, Ένας διαρκής και άνισος αγώνας. <i>Νίκη Βασιλοπούλου</i>	30
Και ναι τα καταφέραμε. <i>Τερζίμπασης Ανδρέας</i>	32
Πρέπει να πάψεις να φοβάσαι. <i>Ιωάννης Θ. Αβαρκιώτης</i>	34
Ο Ανααιρετικός	36

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ	Άδα Κατσαούνη Σοφία Κατσούλα Παναγιώτης Κατσαρός Δημήτρης Λυρίτσας Νικόλαος Νάκης Θεόδωρος Παναγιώτου Ανδρέας Τερζίμπασης Χριστίνα Τσαγκλή
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: omodikia@gmail.com	

Π
Ε
Ρ
Ι
Ε
Χ
Ο
Μ
Ε
Ν
Α

E
D
I
T
O
R
I
A
L

... Και γεννήθη «Ομοδικία»

Μεσούσης της πανδημίας και κατά τη διάρκεια του δεύτερου lockdown τα μέλη της παρούσης συντακτικής ομάδας, δεν μπήκαμε σε αναστολή. Αντίθετα, βρεθήκαμε, εκόντες – άκοντες, με ένα αναπάντεχο απόθεμα ενέργειας που διεκδικούσε την δημιουργική έκφρασή του.

Παράλληλα, η πανδημία σηματοδότησε ήδη από τον Μάρτιο του 2020 την έναρξη μιας περιόδου εξόφθαλμης και προκλητικής κυβερνητικής αναξιοπιστίας ως προς την επαρκή στήριξη των δικηγόρων με ένα ολοκληρωμένο πλέγμα μέτρων, που σημαδεύτηκε από διαρκείς παλινωδίες ως προς την χορήγηση οφειλόμενων βοηθημάτων, με πλέον χαρακτηριστικό εκείνο του ΟΑΕΔ, αλλά και από την επίδειξη μιας απίστευτης προχειρότητας, ως προς την θεσμική αντιμετώπιση της λειτουργίας της Δικαιοσύνης, με πλέον χαρακτηριστική την προβληματική νομοθέτηση μέσω των, ενίοτε ακατάλληπων, «ΚΥΑ του Σαββατοκύριακου».

Η πρωτοφανής υγειονομική κρίση σε συνδυασμό με την ανεπαρκή κυβερνητική στήριξη, ανέδειξε, περισσότερο από ποτέ, τη σημασία των Δικηγορικών Συλλόγων, τόσο ως φορέων αλληλεγγύης, όσο και ως αναγκαίων μοχλών προώθησης των δικηγορικών διεκδικήσεων.

Στην προϊούσα απόπειρα υποβάθμισης του ρόλου των δικηγόρων εν μέσω της πανδημίας, ανεφάνη, επίκαιρη, όσο ποτέ, η αναγκαιότητα συντεταγμένης και ενωτικής δράσης των δικηγορικών συσσωματώσεων, για την διεκδίκηση των αιτημάτων του κλάδου, αλλά και τον επαναπροσδιορισμό του θεσμικού και επαγγελματικού ρόλου των δικηγόρων.

Έτσι γεννήθηκε η «Ομοδικία», μια περιοδική έκδοση δικηγορικής επικαιρότητας, στο πρώτο τεύχος της οποίας επιχειρείται, μεταξύ άλλων, μια αποτίμηση των δράσεων του δικηγορικού σώματος στην διάρκεια της πανδημίας, αλλά και η παρουσίαση θεμάτων νομικής επικαιρότητας, όπως ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας, οι εξελίξεις στο ασφαλιστικό κ.λπ.. Μοναδική ταπεινή, αλλά και ταυτόχρονα φιλόδοξη, στόχευσή μας είναι η συμβολή, με προτάσεις και θέσεις, στα διαχρονικά ζητήματα που ταλανίζουν τον κλάδο και η προσφορά ενός βήματος, ελεύθερου και ανοικτού, διαλόγου στην δικηγορική κοινότητα, τόσο επί θεσμικών, όσο και επί ζητημάτων επικαιρότητας.

Η ταυτότητα της ιστορικής και νομικής βάσης όσων διεκδικούμε ως δικηγόροι, το ομοειδές των θεσμικών αξιώσεων και αιτημάτων μας και η κοινωνία των δικαιωμάτων μας, αποτελούν τη βάση της ενεργητικής ομοδικίας μας στην διεκδίκηση ενός καλύτερου παρόντος κι ενός πιο ελπιδοφόρου μέλλοντος.

Στην επίσηυση αυτής της συζήτησης προσεπικαλούμε όλους τους δικηγόρους που μοιράζονται κοινούς προβληματισμούς, αλλά και δημιουργικές προτάσεις, να στηρίξουν και να πλαισιώσουν την προσπάθειά μας ως απλοί ή/και αναγκαίοι ομόδοκοί μας.

Για την Συντακτική Ομάδα
Χριστίνα Τσαγκλή
Δικηγόρος – τ. Γενική Γραμματέας Δ.Σ.Α.

Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και η τηλεδιάσκεψη στις διοικητικές και αστικές υποθέσεις.

Κάθε δικηγόρος αλλά και κάθε συλλειτουργός της δικαιοσύνης πιστεύει ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η υπερβολική καθυστέρηση απονομής της δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Σχετικά με αυτό το θέμα έχουν γραφτεί αναρίθμητες μελέτες, πολλές από τις οποίες καταλήγουν μέχρι την διαπίστωση της αρνησιδικίας και της αμφισβήτησης στην πράξη του ίδιου του πυρήνα του κράτους δικαίου.

Εκπρόσωποι όλων των πολιτικών χώρων και όλων των φορέων της δικαιοσύνης διαπιστώνουν αυτό το διαχρονικό πρόβλημα και τις αρνητικές επιπτώσεις του στην κοινωνία και στην οικονομία. Οι επιπτώσεις αυτές γίνονται ακόμα σοβαρότερες εν μέσω της πανδημίας του νέου κορωνοϊού COVID-19.

Επίσης είναι κοινή αντίληψη ότι η επιτάχυνση στην απονομή της δικαιοσύνης λειτουργεί τόσο προς όφελος των οικονομικά αδύναμων και των λαϊκών στρωμάτων όσο και προς όφελος της ανάπτυξης της οικονομίας και της πολυαναμενόμενης προσέλκυσης επενδύσεων.

Αφορμή για το παρόν άρθρο στάθηκε η πρόβλεψη του πολύ πρόσφατου Ν.4745/2020 (ΦΕΚ Α' 214 / 6-11-2020), με τίτλο «Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση

της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010, σύμφωνα με τις επιταγές της παρ. 1 του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α., ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης, τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων και άλλες διατάξεις». Στο άρθρο 36 προβλέπεται ότι, κατ' εξαίρεση, οι διασκέψεις σε όλα τα δικαστήρια της χώρας μπορούν να γίνονται και εξ αποστάσεως με τη χρήση τεχνολογικών μέσων που διασφαλίζουν τη μυστικότητα τους, εφόσον λόγω ανυπέβλητου κωλύματος δεν είναι εφικτή η φυσική συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαστών σε αυτές.

Στη σχετική αιτιολογική έκθεση (open.gov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2020/09/) διαβάζουμε ότι, με σειρά κοινών υπουργικών αποφάσεων δόθηκε προσωρινά η δυνατότητα στις συνθέσεις των δικαστηρίων της χώρας να πραγματοποιούν, κατά την περίοδο της πανδημίας του νέου κορωνοϊού COVID-19, διασκέψεις εξ αποστάσεως με την χρήση τεχνολογικών μέσων. Η δυνατότητα αυτή κατέστησε ευχερέστερη τη διενέργεια των διασκέψεων, διευκόλυσε τα μέλη των συνθέσεων και συνεισέφερε στην επιτάχυνση της έκδοσης αποφάσεων και της απονομής της δικαιοσύνης. Για τους λόγους αυτούς, με την προτεινόμενη ρύθμιση παγιποιείται η δυνατότητα της διενέργειας διασκέψεων εξ αποστάσεως με την χρήση τεχνολογικών μέσων, εφόσον δεν είναι εφικτή η φυσική συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαστών σε αυτές.

Παρατηρούμε την καθολικότητα της διάταξης στο πεδίο εφαρμογής της («σε όλα τα δικαστήρια της χώρας») και ταυτόχρονα τον εξαιρετικό χαρακτήρα της και την κατ' ανάγκη συστατική ερμηνεία των προϋποθέσεων του ανυπέβλητου κωλύματος και της μη εφικτής φυσικής συμμετοχής του δικαστή (και μόνο).

Εντελώς ενδεικτικά να σημειώσουμε ότι το θέμα είχε κριθεί και νομολογιακά ήδη από 2008, με την ΠΠρΑθ 7809/2008 (dsanet.

gr), σύμφωνα με την οποία η συμμετοχή των δικαστών στη διάσκεψη μπορεί να λάβει χώρα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις (όπως όταν διαπιστώνεται προσωρινή αδυναμία μερικών εξ αυτών να παρασταθούν) και με την χρήση τηλεοπτικών ή και τηλεφωνικών συσκευών τηλεδιάσκεψης. Έτσι κρίθηκε νόμιμη η συμμετοχή δικαστών στη διάσκεψη και η ψήφος μέσω τηλεφώνου καθώς αποδείχθηκε ότι οι απόντες δικαστικοί λειτουργοί πριν να διατυπώσουν τη γνώμη τους είχαν μελετήσει εμβριθέστατα και με σχολαστικότητα τη δικογραφία και είχαν αποδυθεί σε έρευνα και μελέτη προκειμένου να αντλήσουν τις απαραίτητες για το συγκεκριμένο νομικό ζήτημα από τη νομολογία και τη βιβλιογραφία πληροφορίες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν προέκυψε κάποια παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης.

Πρόσφατη όμως είναι και η πολύ ενδιαφέρουσα προαναγγελία σχετικά με τις «Υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα και παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων των δικαστηρίων - Ηλεκτρονικό Πινάκιο» (www.lawandorder.gr, 11-11-2020). Κατά τη διάρκεια του 10ου Ετήσιου Συνεδρίου «e-Government Forum», ο Δ/νων Σύμβουλος της Κοινωνίας της Πληροφορίας ΑΕ, Σταύρος Ασθενίδης προανήγγειλε ότι το ως άνω έργο αναμένεται να υλοποιηθεί τις επόμενες εβδομάδες (ίσως και κατά τη στιγμή που δημοσιεύεται το παρόν τεύχος της Ομοδικίας). Αφορά στην υλοποίηση ενός δικτύου παροχής υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας, καλύπτοντας τις ανάγκες των πολιτικών, ποινικών και διοικητικών Δικαστηρίων (Πρωτοδικεία και Εφετεία), του ανακριτικού έργου (Πρωτοδικεία και Εισαγγελίες) και των αιτημάτων δικαστικής συνδρομής και την ανάπτυξη και θέση σε λειτουργία πληροφοριακού συστήματος, μέσω του οποίου θα γίνεται

η δημοσίευση, σε πραγματικό χρόνο, της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων των Δικαστηρίων της χώρας στο διαδίκτυο, στους ενδιαφερόμενους (δικηγόροι, πολίτες κλπ).

Να αναφέρουμε συνοπτικά στον περιορισμένο χώρο του παρόντος άρθρου, ότι στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη συναντάμε από το 2009 την «ηλεκτρονοδιασκέψη» ως μέρος της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (DGF Communication/Publications 2009 QC-78-09-986-EL-C). Σε υλοποίηση δε του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, ιδρύθηκε, ήδη από 2002, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις), ένα ευέλικτο, μη γραφειοκρατικό δίκτυο που διευκολύνει την επικοινωνία και τη συνεργασία των εθνικών δικαστικών αρχών στον χειρισμό υποθέσεων, τη διευκόλυνση της διασυνοριακής πρόσβασης στη δικαιοσύνη μέσω της ενημέρωσης του κοινού και των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και έκδοση δελτίων στην Διαδικτυακή Πύλη της Ευρωπαϊκής Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης (e-Justice) στον τομέα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων.

Επίσης να αναφέρουμε σύντομα κάποιες προσπάθειες ιστορικής σημασίας στη ελληνική έννομη τάξη, όπως του Ν.3242/2004 (ΦΕΚ Α' 102/ 24-5-2004) «Ρυθμίσεις για την οργάνωση και λειτουργία της Κυβέρνησης, τη διοικητική διαδικασία και τους ΟΤΑ», που τροποποίησε τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, άρθ. 14 παρ 13, παρέχοντας τη δυνατότητα στα συλλογικά όργανα να κάνουν χρήση της τηλεδιάσκεψης ως εναλλακτικού τρόπου συνεδρίασής τους.

Πρέπει να συγκρίνουμε στο σημείο αυτό την πολύ σημαντική πρόβλεψη του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, άρθρο 133 παρ. 6 έως 9 (όπως τροποποιήθηκε σχετικά με το θέμα μας μόλις πέρυσι με τον

Ν.4635/2019, ΦΕΚ Α' 167/30-10-2019, «Τηλεσυνεδρίαση στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια - Αναπτυξιακό νομοσχέδιο») σύμφωνα με την οποία, ο πρόεδρος του συμβουλίου ή ο δικαστής που διευθύνει το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτημα αυτού που ασκεί το ένδικο βοήθημα, το οποίο υποβάλλεται με το εισαγωγικό δικόγραφο ή αυτεπαγγέλτως, να αποφασίσει ότι οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους θα μετέχουν στη συνεδρίαση και θα διενεργούν διαδικαστικές πράξεις ενώπιον του δικαστηρίου, ευρισκόμενοι σε τόπο διαφορετικό από αυτόν της συνεδρίασης. Η συζήτηση μεταδίδεται ταυτόχρονα με ήχο και εικόνα στην αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου και στον τόπο όπου παρίστανται οι διάδικοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους. Επιπρόσθετα (παρ.7, αρθ 133 ΚΔΔ), το δικαστήριο, ύστερα από αίτηση των διαδίκων ή αυτεπαγγέλτως, μπορεί να αποφασίσει την εξέταση μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων χωρίς αυτοί να παρίστανται στην αίθουσα συνεδρίασής του. Η εξέταση μεταδίδεται ταυτοχρόνως με ήχο και εικόνα στην αίθουσα συνεδρίασης του δικαστηρίου και στον τόπο εξέτασης των μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων. Η εξέταση αυτή, η οποία θεωρείται ότι διεξάγεται ενώπιον του δικαστηρίου, έχει την ίδια αποδεικτική ισχύ με την εξέταση στο ακροατήριο. Οι αποφάσεις αυτές δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα. Επί της διαδικασίας, οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διεξαγωγής της συζήτησης και της εξέτασης προσώπων από το δικαστήριο με τεχνολογικά μέσα, όταν τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται εκτός της αίθουσας του δικαστηρίου και σε άλλο τόπο, ορίζονται με προεδρικό διάταγμα, εκδιδόμενο ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Μέχρι την έκδοσή του εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του Π.Δ. 142/2013 (Α' 227), όπως εκάστοτε ισχύει. Το Π.Δ. αυτό δίνει με αρκετή ακρίβεια τους σχετικούς

ορισμούς των εννοιών (τηλεοπτική συνεδρίαση, τηλεσυζήτηση, τηλεκατάθεση προσώπων κλπ) και ρυθμίζει ικανοποιητικά τις προϋποθέσεις, την προετοιμασία και τη διεξαγωγή ολόκληρης της συζήτησης της υπόθεσης καθώς και τα σχετικά πρακτικά.

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – και αυτό το στοιχείο καθιστά την ανωτέρω πρόβλεψη πολύ σημαντική - ο αιτών μπορεί να προτείνει την εξ αποστάσεως διενέργεια κάθε διαδικαστικής πράξης και την εξέταση μαρτύρων, πραγματογνωμόνων και διαδίκων. Δηλαδή προβλέπεται ολόκληρη η τηλεσυνεδρίαση του διοικητικού δικαστηρίου «υπό κανονικές συνθήκες» και όχι η «κατ' εξαίρεση» τηλεδιάσκεψη και μόνο για ανυπερβλήτο κώλυμα του δικαστή.

Να μην παραλείψουμε την δυνατότητα που δίνει και ο ΚΠολΔ στο άρθ. 393 παρ. 3 (όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4335/3025 ΦΕΚ Α' 87), για την εξέταση (μόνο όμως) των μαρτύρων και με τηλεδιάσκεψη.

Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για την ολοκληρωμένη

τηλεοπτική συνεδρίαση, την πλήρη τηλεσυζήτηση της εκδικαζόμενης υπόθεσης και την έκδοση της δικαστικής απόφασης υπάρχει ή εν πάση περιπτώσει μπορεί να εξελιχθεί και να εξειδικευτεί.

Προέχει η πολιτική βούληση να λυθεί ένα διαχρονικό πρόβλημα. Έπεται η ορθή νομοθέτηση, με την αποφυγή της πολυνομίας και των αλληλοσυγκρουόμενων διατάξεων, η οποία ήδη με τα αλληπάλληλα νομοθετήματα καθίσταται προβληματική. Ας δεχθούμε όμως ότι αυτό το δύσκολο έργο ολοκληρώνεται. Ας μου επιτραπεί η διαπίστωση ότι το κυρίως πρόβλημα που κατ'επανάληψη βασανίζει την απονομή της δικαιοσύνης στη χώρα μας δεν είναι η θεωρία αλλά η πρακτική εφαρμογή των προβλεπόμενων λύσεων.

Για πολλοστή φορά θα βρεθούμε αντιμέτωποι με την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και την έλλειψη ικανού αριθμού δικαστών και γραμματέων καθώς και την ελλιπή εκπαίδευση τους στις απαιτούμενες σύγχρονες τεχνολογίες. Θα βρεθούμε όμως αντιμέτωποι και με τις αντιδράσεις συναδέλφων μας δικηγόρων. Και εδώ θα ήθελα να κλείσω με το ερώτημα: Εμείς οι δικηγόροι, πόσο έτοιμοι είμαστε να αλλάξουμε, ώστε να αλλάξει και να επιταχυνθεί η απονομή της δικαιοσύνης;

Γεράσιμος Σ. Γκασούκας
Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω
LLM Αστικού Δικαίου

Οι περιπέτειες των φορολογικών ποινικών αδικημάτων στη δίνη των νομοθετικών μεταβολών

Αν κάποιος έχει ασχοληθεί με τα φορολογικά ποινικά αδικήματα, το πρώτο που, σίγουρα, παλαιότερα, θα του έκανε εντύπωση και θα αναρωτιόταν, ήταν το για ποιο λόγο ένας άνθρωπος, ο οποίος, ας πούμε, έχει λάβει ένα εικονικό τιμολόγιο, θα έπρεπε να εμφανιστεί κι ενδεχομένως να τιμωρηθεί από το αρμόδιο Δικαστήριο για την πράξη της λήψης εικονικού τιμολογίου, μετά να περάσει από έτερο... αρμόδιο Δικαστήριο για να δικαστεί για τον Φόρο Προστιθέμενης

Αξίας που γλύτωσε, αφού δεν τον απέδωσε, αφού το τιμολόγιο ήταν εικονικό και τέλος, να κάνει και μία βόλτα από το τελευταίο... αρμόδιο Δικαστήριο, το οποίο θα τον δικάζε για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, καθώς, μετά από τόσα... αρμόδια Δικαστήρια και ένα τριπλό της αξίας του τιμολογίου πρόστιμο, θα ήταν αδύνατον να το καταβάλει.

Σε πλείστα όσα Δικαστήρια, ο απονενομημένος υπερασπιστικός ισχυρισμός περί μη δυνατότητας «τριπλής τιμώρησης» ενός δράστη για ένα και το αυτό αδίκημα, συνήθως συναντούσε την από έδρας παραίνεση «να τα πείτε στον νομοθέτη», καταλείποντας στον εντολέα μας μια μικρή ποινή ως αναγνώριση του κόπου μας και τον ίδιο τον εντολέα μας με την απορία, πως γίνεται να δικάζεται τρεις φορές για το ίδιο πράγμα.

Μια και μόνο απόφαση (διοικητικών δικαστηρίων) αποπειράθηκε να ταραξεί

τα νερά της νομολογιακής γαλήνης, όπου σε μια γενναία εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* σε μια υπόθεση λαθρεμπορίας, απεφάνθη ότι το πρόστιμο είναι οπωσδήποτε ποινή και αφού ο προσφεύγων τιμωρήθηκε με ποινή φυλάκισης, δεν δύναται να τον τιμωρήσουν εκ νέου. Κι εγένετο αποδοχή της προσφυγής και διαγραφή του προστίμου!

Στη συνέχεια, ήρθαν και ορισμένες αποφάσεις των Δικαστηρίων μας που βλέποντας στους πίνακες χρεών Φ.Π.Α., απήλασαν τον εκάστοτε κατηγορούμενο, εάν αυτός είχε καταδικαστεί και αυτοτελώς για την πράξη της μη απόδοσης Φ.Π.Α. Κάποιοι συνάδελφοι, για ευνότους λόγους, αποφάσισαν τις αποφάσεις που δεν δέχονταν τον ισχυρισμό τους, να τις φτάσουν στον Άρειο Πάγο. Εκεί τα πράγματα δεν ξεκαθαρίστηκαν. Παρά μόνον εμφανιζόμασταν ενώπιον των Δικαστηρίων της ουσίας, κραδαίνοντας τις θετικές για τον κατηγορούμενο αποφάσεις, τη στιγμή που ο Εισαγγελέας της έδρας κράδαινε τις ακριβώς αντίθετες. Και λάμβανε σάρκα και οστά το πανανθρώπινο δικηγορικό αξίωμα: «Που θα πέσεις...»!

Ο επόμενος σταθμός του ταλαίπωρου ποινικού αδικήματος ήταν ο Νόμος 4337/2015, ο οποίος εισήγαγε την εξαιρετικής συλλήψεως παραδοχή πως αν τα εικονικά ή πλαστά τιμολόγια έχουν χρησιμοποιηθεί για φοροδιαφυγή, τότε τιμωρείσαι μόνο για αυτήν. Καινούρια

ζητήματα για να λυθούν: Έχει ασκηθεί ποινική δίωξη; Υπάρχει καταδικαστική απόφαση για φοροδιαφυγή; Οι προσφυγές; Που βρίσκονται οι προσφυγές; Πάλι κυκεώνας. Άποψη του γράφοντος και μόνο πως η αντιμετώπιση των Δικαστηρίων επί του συγκεκριμένου θέματος ήτο και πάλι διφορούμενη και φυσικά όχι ενιαία.

Και φτάνουμε στον τελευταίο και ίσως πιο ενδιαφέροντα σταθμό. Ο νέος Ποινικός Κώδικας και το περιβόητο άρθρο 469 αυτού, όπου σε μία ένδειξη γαλαντομίας του Ποινικού Νομοθέτη, αποφασίστηκε η αθώωση όσων κατηγορήθηκαν για χρέη στο Δημόσιο, όταν ο πίνακας χρεών περιλαμβάνει χρέη από εγκλήματα φοροδιαφυγής. Και παρά την εκπεφρασμένη αντίθεση της αιτιολογικής έκθεσης του Νόμου και ισχυρής μερίδας της θεωρίας, ο Άρειος Πάγος, με πλειάδα αποφάσεών του, δεν έθεσε καμία προϋπόθεση για την αφαίρεση ορισμένων ποσών από τους πίνακες χρεών. Ούτε αν υφίσταται ποινική δίωξη, ούτε καν ποινικό αδίκημα.

Αυτές οι παλινωδίες του ποινικού νομοθέτη είναι ένα φαινόμενο ιδιαίτερα ελληνικό, το οποίο πολλές φορές, πέρα από τη σύγχυση που προκαλεί, δημιουργεί και αδικίες, αλλά και κατηγορούμενους δύο ταχυτήτων. Ειδικά στην περίπτωση των χρεών προς το Δημόσιο που όχι πολλά χρόνια πριν (μέχρι το 2014) είχε καταστεί ακόμη και διαρκές αυτόφωρο. Από εκείνο το νόμο, φτάσαμε στο 2020, όπου ψηφίζεται (ξανά) η έναρξη της ποινικής διαδικασίας μετά την τελεσιδικία της διοικητικής απόφασης. Είναι βέβαιο, ωστόσο, ότι με τον τρόπο αυτό, το μόνο που δεν πραγματώνεται είναι το περιεχόμενο της δίκαιης δίκης και της ασφάλειας δικαίου για τους Έλληνες πολίτες.

Θοδωρής Παναγιώτου
Δικηγόρος Αθηνών

ΦΑΚΕΛΛΟΣ

Ο ΝΕΟΣ

ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΣ

ΚΩΔΙΚΑΣ

Στο βασικό αφιέρωμα του παρόντος τεύχους παρουσιάζουμε την αποτίμηση του Νέου Πτωχευτικού Κώδικα από δύο εκ διαμέτρου αντιτιθέμενες οπτικές γωνίες, προκειμένου ο αναγνώστης να αποκτήσει σφαιρική εικόνα ως προς το νέο νομοθέτημα.

Ούτε Διευθέτηση

Οφειλών,

Ούτε Δεύτερη

Ευκαιρία...

«Καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοῦσει»

(Θουκυδίδης)

Νόμο του κράτους με τίτλο «Ρύθμιση οφειλών και παροχή δεύτερης ευκαιρίας» (Ν. 4738/2020) αποτελεί πλέον ο νέος πτωχευτικός κώδικας.

Το νομοθέτημα συνοδεύτηκε και από πανηγυρικές κυβερνητικές ανακοινώσεις περί εκ βάθρων αναμόρφωσης ενός αναχρονιστικού πλαισίου αντιμετώπισης της οικονομικής αδυναμίας προς όφελος των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, που δίνει διέξοδο στο φαύλο κύκλο της υπερχρέωσης και μια δεύτερη ευκαιρία επανένταξης στην οικονομική ζωή στους οφειλέτες.

Είναι, όμως, έτσι τα πράγματα; Η απάντηση είναι κατηγορηματικά όχι.

Ο ν. 4738/2020 είναι ο νέος πτωχευτικός κώδικας. Δεν είναι ούτε διευθέτηση οφειλών, ούτε μια δεύτερη ευκαιρία.

Τα βασικά κεφάλαια του νόμου είναι τα ακόλουθα: Θέσπιση διαδικασίας πρόληψης αφερεγγυότητας, Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών για φυσικά και νομικά πρόσωπα, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, Πτωχευτική διαδικασία, Διατάξεις για ευάλωτα νοικοκυριά.

Ειδικότερα:

Ως προς τις διαδικασίες πρόληψης αφερεγγυότητας μεταφέρεται στην ελληνική έννομη τάξη η οδηγία (ΕΕ) 2019/1023 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την οποία τα Κράτη- μέλη της ΕΕ θα πρέπει να προσφέρουν στους οφειλέτες, φυσικά και νομικά πρόσωπα,

ένα πλαίσιο έγκαιρης προειδοποίησης αφερεγγυότητας και να επισμαίνουν την ανάγκη άμεσης προειδοποίησης. Εργαλεία έγκαιρης προειδοποίησης συνιστούν ο υπό σύσταση ηλεκτρονικός μηχανισμός προειδοποίησης, τα κέντρα εξυπηρέτησης δανειοληπτών, τα επαγγελματικά επιμελητήρια, οι σύλλογοι και τα ινστιτούτα θεσμικών κοινωνικών εταίρων.

Ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών, αφορά κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, με συνολική οφειλή άνω των 10.000 ευρώ και υπό την προϋπόθεση το 90% του συνολικού χρέους να μην οφείλεται σε ένα πιστωτή ή το δημόσιο. Εντάσσονται και οι ενήμερες οφειλές, αρκεί να αποδεικνύεται οικονομική επιδείνωση κατά 20% τουλάχιστον (είτε από μείωση εισοδημάτων είτε από αύξηση δαπανών). Η αίτηση γίνεται σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα. Αναστέλλονται για όσο διαρκεί η διαδικασία, η έναρξη και η συνέχιση

μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης καθώς και η ποινική δίωξη. Προβλέπονται ειδικοί όροι ρύθμισης για οφειλές σε δημόσιο και ασφαλιστικά ταμεία με μηνιαία ελάχιστη δόση 50 ευρώ έως 240 δόσεις και διαγραφή προσαυξήσεων και τόκων, ενώ αν επιτευχθεί συμφωνία προβλέπεται και επιδότηση δόσης (με αυστηρότατες προϋποθέσεις) ποσού 70-175 ευρώ μηνιαίως για πέντε έτη για δάνεια με εξασφάλιση στην κύρια κατοικία. Καίτοι οι ανωτέρω προβλέψεις είναι ελκυστικές για τους οφειλέτες, αναμένεται να οδηγηθεί ο εξωδικαστικός σε πλήρη αποτυχία για τον λόγο ότι η συμμετοχή σε αυτόν δεν είναι υποχρεωτική για τις τράπεζες αλλά προαιρετική.

Ως προς την κύρια πτωχευτική διαδικασία έχουμε μια θεμελιακή διαφοροποίηση του νέου πτωχευτικού κώδικα με κάθε προηγούμενο. Εισάγεται για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη η δυνατότητα πτώχευσης φυσικού προσώπου που δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα. Η συγκεκριμένη ρύθμιση έχει δεχθεί σφοδρή κριτική τόσο πολιτική όσο και νομική. Μέχρι σήμερα, ο νομοθέτης ορθώς απέφευγε να απονείμει πτωχευτική ικανότητα στα μη ασκούντα επιχειρηματική δραστηριότητα φυσικά πρόσωπα.

Ως απάντηση στη νομική κριτική διατυπώθηκε η θέση ότι, η δυνατότητα πτώχευσης του φυσικού προσώπου έχει ήδη εισαχθεί με το ν. 3869/10 (ν. Κατσέλη) και ότι ο νέος πτωχευτικός κώδικας ενοποιεί τις ήδη θεσπισμένες διαδικασίες. Ο ν. κατσέλη, όμως, έθετε ως σκοπό: «..τη ρύθμιση των οφειλών και την απαλλαγή του (οφειλέτη) από τυχόν υπόλοιπα τούτων και την επανένταξη του στην οικονομική και κοινωνική ζωή με την επανάκτηση της οικονομικής ελευθερίας που συνεπάγεται η εξάλειψη των χρεών που αδυνατεί να αποπληρώσει..» και όχι τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση του συνόλου της περιουσίας του που αποτελεί το σκοπό τόσο του παρόντος αλλά και κάθε άλλου πτωχευτικού νομοθετήματος.

Είναι απολύτως άστοχη η ταύτιση του ν. κατέλη με το νέο πτωχευτικό κώδικα, ως προς τα φυσικά πρόσωπα, γιατί τα δυο νομοθετήματα εκκινούν από διαφορετικές αφετηρίες και αποσκοπούν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Στην πτωχευτική διαδικασία οι ρυθμίσεις ερείδονται αποκλειστικά στην οικονομική αξιολόγηση του φαινομένου της αφερεγγυότητας. Στο επίκεντρο βρίσκεται η εμπορική επιχείρηση, ανεξαρτήτως του φορέα της, σε αντίθεση με το δίκαιο της αστικής αφερεγγυότητας (ν. κατέλη), όπου δίδεται έμφαση στο πρόσωπο του οφειλέτη. Στην πρώτη περίπτωση, της οικονομικής λογικής, επιτάσσεται η απόσυρση μιας μη ανταγωνιστικής και υπερχρεωμένης επιχείρησης από την αγορά που φτάνει μέχρι του σημείου λύσεως της και διαγραφής της από τη νομική και οικονομική πραγματικότητα. Δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο όμως στο επίπεδο της αστικής αφερεγγυότητας. Το «ανθρώπινο» στοιχείο εν προκειμένω απαιτεί να διασφαλιστεί η δυνατότητα του προσώπου να επανέλθει στην οικονομική ζωή, ανακτώντας τη δυνατότητα του αυτοδύναμου βιοπορισμού. Κατά τούτο, το ανθρώπινο στοιχείο επιβάλλει περιορισμούς όσον αφορά την εκκαθάριση της περιουσίας του οφειλέτη και την έκταση ικανοποίησης των απαιτήσεων των πιστωτών, που, όμως, τέτοιοι περιορισμοί δεν προβλέπονται στο νέο πτωχευτικό κώδικα και την εξομίωση φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων ως προς τις διαδικασίες πτώχευσης.

Πέραν αυτών, η μονομέρεια των ρυθμίσεων του νέου νομοθετήματος αποτυπώνεται εύγλωττα σε μια σειρά διατάξεων, όπως - τις περί συνδίκου (άρθ. 137 επ.), όπου προβλέπεται ο διορισμός του προτεινόμενου από τον πιστωτή προσώπου, που γεννά προφανείς κινδύνους στη διαδικασία, - τις περί εκποίησης (άρθ. 162 επ.), όπου προβλέπεται ο πλειστηριασμός χωρίς τιμή πρώτης προσφοράς και η εν συνεχεία δήμευση της πτωχευτικής περιουσίας, με προφανή κίνδυνο ως προς την ικανοποίηση πτωχευτικών δανειστών όπως οι εργαζόμενοι ή προμηθευτές τις

πτώχευμένης επιχείρησης, - συνοφειλέτες και εγγυητές (άρθ. 102), δεν λαμβάνεται καμία πρόνοια, συνεχίζουν να οφείλουν το σύνολο του χρέους για το οποίο εγγυήθηκαν και δεν επωφελούνται από την πτώχευση του οφειλέτη, - πτωχευτική περιουσία (άρθ. 92), καθώς πλέον θα συνιστά πτωχευτική περιουσία και το μέρος του ετήσιου εισοδήματος του φυσικού προσώπου που υπερβαίνει τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης ή το δωδεκαπλάσιο του ακατάσχετου ποσού, όποιο είναι υψηλότερο από τα δυο.

Στα «ευάλωτα νοικοκυριά» (άρθ. 217 επ.), εμπίπτουν οι οφειλέτες- φυσικά πρόσωπα, που χαρακτηρίζονται «ευάλωτοι» σύμφωνα με το άρθρο 73 Ν. 4472/2014, που ορίζει: Α) Το συνολικό εισόδημα να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού, ενώ στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Β) Η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας του νοικοκυριού να μην υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενη κατά 15.000 ευρώ για κάθε πρόσθετο μέλος και έως των 180.000 ευρώ. Γ) Το συνολικό ύψος των καταθέσεων του νοικοκυριού ή/ και η τρέχουσα αξία μετοχών, ομολόγων κ.λπ. να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενα κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού.

Σε περίπτωση που ευάλωτος οφειλέτης κηρυχθεί σε πτώχευση, ή σε περίπτωση που σε βάρος της κύριας κατοικίας του επισπεύδεται αναγκαστική εκτέλεση από ενυπόθηκο πιστωτή, δύναται να υποβάλει αίτημα μεταβίβασης και επαναμίσθωσης της κύριας κατοικίας του στον Φορέα Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτου που συστήνεται προς τούτο. Η διάρκεια της μίσθωσης θα είναι δώδεκα έτη και εφόσον ο οφειλέτης καταβάλει το σύνολο των μισθωμάτων μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα

επαναγοράς και να αποκτήσει έναντι τιμήματος επαναγοράς που θα ανέρχεται στην εμπορική αξία του ακινήτου, χωρίς να εκπίπτει από το συνολικό τίμημα επαναγοράς το ποσό που καταβλήθηκε, ο ίδιος ή οι νόμιμοι διάδοχοί του, την κυριότητα της κύριας κατοικίας η οποία είχε μεταβιβαστεί στον φορέα. Σε περίπτωση που το δικαίωμα αυτό ασκηθεί πριν από τη συμβατική λήξη της μίσθωσης, τότε ο οφειλέτης οφείλει να καταβάλει στον φορέα απόκτησης και επαναμίσθωσης την τρέχουσα αξία των μισθωμάτων που οφείλονται μέχρι τη λήξη της μισθωτικής περιόδου, επιπλέον του τιμήματος επαναγοράς. Η μίσθωση καταγγέλλεται εφόσον ο μισθωτής είναι υπερήμερος ως προς την καταβολή τριών μισθωμάτων. Αναμφίβολα η παραπάνω ρύθμιση αφορά μια πολύ μικρή περίμετρο οφειλετών που θα πληρούν τα κριτήρια ένταξης, αν λάβουμε υπόψη ότι τα κριτήρια υπαγωγής στο ν. 4605/2019 (πλατφόρμα κύριας κατοικίας) ήταν πιο διευρυμένα και εν τέλει ελάχιστοι επωφελήθηκαν της ρύθμισης.

Εν κατακλείδι, το νομοθέτημα δεν απαντά ούτε στα επίδικα του τίτλου του ούτε στην ανάγκη της εποχής που διαμορφώνει ο Covid-19. Παράλληλα με την υγειονομική κρίση εξελίσσεται και μια οικονομική που θα οδηγήσει σε αύξηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων νοικοκυριών και επιχειρήσεων τόσο προς το δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία όσο και προς τις τράπεζες.

Είναι προφανές ότι η χώρα χρειάζεται κάτι περισσότερο από ένα αναμορφωμένο πτωχευτικό πλαίσιο. Χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο, μόνιμο και δίκαιο πλαίσιο ρύθμισης οφειλών και προστασίας της κύριας κατοικίας, τόσο των ευάλωτων νοικοκυριών όσο και της μεσαίας τάξης, που θα λειτουργεί εκ παραλλήλου με το πτωχευτικό νόμο και θα εξασφαλίζει προπτωχευτικά στον οφειλέτη μια δίκαιη και αξιοπρεπή ρύθμιση των οφειλών του με βάση τις οικονομικές του δυνατότητες και χωρίς την απώλεια του συνόλου της περιουσίας του.

Ο καιρός γαρ εγγυς.

Δημήτριος
Λουλιδάκης
Δικηγόρος
Αθηνών

Ο Πτωχευτικός Νόμος ως μοχλός δικαιοσύνης και Ανάπτυξης.

Ο Νόμος για τη ρύθμιση των οφειλών και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας αποτελεί σημαντική τομή στο ελληνικό δίκαιο τόσο από νομοτεχνική όσο και από ουσιαστική άποψη.

Εντάσσεται στο πλέγμα των μεταρρυθμίσεων που θα τονώσει την οικονομία στην κρίσιμη αυτή περίοδο. Εστιάζεται σε τρεις άξονες: στην **πρόληψη** της αφερεγγυότητας με τη δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών για διάστημα μέχρι και 20 χρόνια (240 δόσεις), στην έγκαιρη **αντιμετώπισή** της με την εξυγίανση των επιχειρήσεων και στην οικονομική **επανεκκίνηση** όσων πτωχεύουν με την παροχή της δεύτερης ευκαιρίας. Με αυτό το πλέγμα ρυθμίσεων:

- Ο νέος νόμος είναι **οικονομικά αποτελεσματικός**: γιατί αφενός θα περιορίσει το ιδιωτικό χρέος και αφετέρου θα αποδεσμεύσει παραγωγικές δυνάμεις προς όφελος της εθνικής οικονομίας. Καθώς υπό τις σύγχρονες εξελίξεις αυξάνεται το μερίδιο συμμετοχής της παροχής υπηρεσιών και του εμπορίου στο συνολικό προϊόν, με την δεύτερη ευκαιρία που θα δώσει τη δυνατότητα σε συμπολίτες μας, που ήταν «φυλακισμένοι» στον κλοιό των παλαιών χρεών τους, να δραστηριοποιηθούν και πάλι εργασιακά ή επιχειρηματικά, ενισχύοντας την οικονομία, αλλά και ξαναβρίσκοντας την οικονομική τους αξιοπρέπεια.

- Είναι **επιχειρησιακά λειτουργικός**, καθώς ενοποιεί σε ενιαίο σύνολο τις διατάξεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της υπερχρέωσης και για την παροχή ευκαιρίας οικονομικής επανεκκίνησης στους ατομικά πτωχεύοντες, δίνοντας τη σχετική δυνατότητα και σε φυσικά πρόσωπα χωρίς εμπορική ιδιότητα

και ενσωματώνοντας τις προβλέψεις της πρόσφατης Οδηγίας 1023/19 της Ε.Ε.

- **Διαπνέεται από κοινωνική ευαισθησία**, καθώς παρέχει τη δυνατότητα σε όσους μπορούν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους σε χρονικό διάστημα είκοσι ετών και σε εκείνους, που δεν έχουν τέτοια δυνατότητα, επιχειρηματίες ή ιδιώτες, να διαθέσουν την υφιστάμενη περιουσία τους στους πιστωτές τους και να κάνουν μία νέα αρχή χωρίς να είναι δια βίου όμηροι των χρεών του παρελθόντος. Επίσης παρέχει στους ευάλωτους οφειλέτες τη δυνατότητα να μη χάσουν την κύρια κατοικία τους και να παραμείνουν για σημαντικό διάστημα σ' αυτήν έναντι ενοικίου, ώστε να μην ανατραπούν αιφνίδια οι συνθήκες ζωής τους.

Ειδικότερα, με τις επιμέρους ρυθμίσεις του νέου νόμου:

- Εισάγεται, για πρώτη φορά, **προληπτικός μηχανισμός** για την **έγκαιρη προειδοποίηση** του πολίτη στο πλαίσιο πρόληψης, έτσι ώστε αυτός να μην οδηγηθεί σε διαδικασίες αφερεγγυότητας.

- **Ενσωματώνονται** όλα τα επιμέρους εργαλεία ρύθμισης οφειλών που υπάρχουν σήμερα, σε ένα **ενιαίο πλαίσιο** και μια ενιαία διαδικασία.

- Οι οφειλέτες που αποδεδειγμένα βρίσκονται σε οικονομική δυσκολία ή αδυναμία, έχουν τη δυνατότητα να κάνουν ένα νέο ξεκίνημα, με δύο τρόπους: Είτε θα ρυθμίζουν όλες τις οφειλές τους, είτε θα αποκτούν μία «2η ευκαιρία» μέσω της απαλλαγής από τα χρέη τους, εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος, ύστερα από τη ρευστοποίηση όλων των περιουσιακών τους στοιχείων.

- Εισάγεται ένα ολοκληρωμένο και αυτοματοποιημένο πλαίσιο αντιμετώπισης της αφερεγγυότητας, μέσω του **εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών** για φυσικά και νομικά πρόσωπα. Διεξάγεται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας και παρέχει τη δυνατότητα αναδιάρθρωσης οφειλών, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας

«κουρέματος». Προσφέρεται η δυνατότητα αποπληρωμής των οφειλών σε έως και 240 δόσεις, δηλαδή μέχρι 20 χρόνια.

- Θεσπίζονται μόνιμες πρόνοιες κοινωνικής πολιτικής για δανειολήπτες που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

- Προβλέπεται, ως ύστατη δυνατότητα, η πτώχευση, με ταυτόχρονη απαλλαγή από τα υπόλοιπα των οφειλών, σε 1-3 έτη.

- Διενεργούνται ειδικοί έλεγχοι και διασταυρώσεις, προκειμένου να αποφευχθεί η αξιοποίηση των εργαλείων από στρατηγικούς κακοπληρωτές.

- Παρέχεται συνολική λύση στο πρόβλημα της υπερχρέωσης των νοικοκυριών. Θεσμοθετείται, πλέον, εξωδικαστικός μηχανισμός, με αποπληρωμή σε έως 240 δόσεις, για χρέη προς τράπεζες, διαχειριστές δανείων και Δημόσιο. Έτσι παρέχεται μια ευνοϊκή, μακροχρόνια και βιώσιμη ρύθμιση οφειλών, σε φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ο οφειλέτης, εφόσον αποπληρώσει τα χρέη του σε έως 20 έτη, διασώζει ολόκληρη την περιουσία του, και όχι μόνο την 1η κατοικία του, και προστατεύει τα εισοδήματά του.

- Με το νέο Νόμο παρέχεται κρατική επιδότηση των δανείων 1ης κατοικίας των ευάλωτων νοικοκυριών, για 5 έτη. Έτσι δίδεται βοήθεια στον οφειλέτη να αντεπεξέλθει στη συνολική ρύθμιση χρεών και να διασώσει ολόκληρη την περιουσία του.

Ειδικά για την προστασία της 1ης κατοικίας των ευάλωτων νοικοκυριών με ισχυρή ή πλήρη οικονομική αδυναμία, προβλέπεται η ίδρυση ενός ιδιωτικού Φορέα, ο οποίος θα αγοράζει την 1η κατοικία των ευάλωτων νοικοκυριών, και στη συνέχεια υποχρεούται να τους την εκμισθώνει. Το Κράτος στηρίζει έμπρακτα τους αδύναμους αυτούς πολίτες, παρέχοντας επίδομα ενοικίου, όπως ήδη παρέχεται σε όσους δεν έχουν ιδιόκτητη κατοικία, στο ύψος που όρισε το επίδομα στέγασης (ν. 4472/2017).

Ως προς το πολυσυζητημένο θέμα της

προστασίας της 1ης κατοικίας η απάντηση είναι ότι η προστασία της 1ης κατοικίας καταργήθηκε οριζόντια, τον Φεβρουάριο του 2019, από την προηγούμενη Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, με τους Νόμους 4346/2015 και 4592/2019. Η τότε Κυβέρνηση θέσπισε ένα προσωρινό πρόγραμμα, περιορισμένης περιμέτρου, μόνο για «κόκκινους» δανειολήπτες, με μικρή διάρκεια και συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης. Άρα, κανένας οφειλέτης δεν μπορούσε να προστατέψει την 1η κατοικία του και μετά από το Φεβρουάριο 2019 (οπότε και επισήμως καταργήθηκε η προστασία α' κατοικίας) έως τον Ιούλιο 2019, ενώ μετέπειτα, η μεγάλη πλειονότητα των οφειλετών έμεινε απροστάτευτη.

[Μέχρι σήμερα, όλα τα νομοσχέδια για τη διαχείριση χρεών ή την οποία προστασία 1ης κατοικίας, περιείχαν πρόνοιες για τους «κόκκινους» δανειολήπτες. Για πρώτη φορά στη χώρα μας, θεσπίστηκε η επιβράβευση των συνεπών δανειοληπτών, μέσω του προγράμματος ΓΕΦΥΡΑ, όπου επιδοτούνται τα δάνεια 1ης κατοικίας όλων των δανειοληπτών που επλήγησαν από την υγειονομική κρίση. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα θεσπίστηκε επιδότηση ύψους έως 90% της μηνιαίας δόσης των δανείων με υποθήκη / προσημείωση στην 1η κατοικία των συνεπών δανειοληπτών.] Στον νέο Νόμο θεσμοθετήθηκε και η επιδότηση δανείων 1ης κατοικίας των συνεπών δανειοληπτών, αρκεί να αποτελούν ευάλωτα νοικοκυριά. Επιπρόσθετα, οι συνεπείς οφειλέτες μπορούν να ενταχθούν και στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών και να διευθετήσουν τα χρέη τους σε έως 240 δόσεις, εφόσον αποδείξουν ότι έχουν υποστεί σημαντική μείωση της ικανότητας αποπληρωμής τους, που ξεπερνά το 20%. Συνεπώς ξεκίνησε με το πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ και παγιώνεται με το παρόν νομοσχέδιο η επιβράβευση της συνέπειας.

- Προβλέπεται η πλήρης διαγραφή όλων των χρεών σε πρόσωπα που αδυνατούν να αποπληρώσουν τις οφειλές τους. Σε αυτή

την περίπτωση δίδεται η δυνατότητα «2ης ευκαιρίας», με ταχείες διαδικασίες, με τη διαγραφή χρεών, κατόπιν ρευστοποίησης του συνόλου της περιουσίας.

Ο βασικός σκοπός του νομοθέτη είναι η αποφυγή της πτώχευσης και σε καμμία περίπτωση η ρευστοποίηση της περιουσίας των πολιτών. Γι' αυτό και περιλαμβάνει τους δύο άξονες, την πρόληψη, με την έγκαιρη προειδοποίηση, καθώς και την αντιμετώπιση με τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών. Εφόσον κάποιος οφειλέτης ρυθμίσει όλες τις οφειλές του, σε έως 240 δόσεις, τότε διασώζει ολόκληρη την περιουσία του. Ωστόσο, εάν κάποιος οφειλέτης αδυνατεί να εξοφλήσει τα χρέη του, ακόμη και με ευνοϊκή ρύθμιση, σε έως 20 έτη, τότε στην πράξη έχει ήδη πτωχεύσει. Σε αυτή την περίπτωση, ο Νόμος προβλέπει την απαλλαγή του από όλες τις οφειλές, έτσι ώστε να του δοθεί μια «2η ευκαιρία». Συνεπώς, ο Νόμος στοχεύει κατ' αρχήν στο να δώσει τη δυνατότητα στον οφειλέτη να βρει μια οριστική και βιώσιμη λύση για τα χρέη του, ώστε αυτά να μην μεταφερθούν στις επόμενες γενιές, οι οποίες μέχρι σήμερα οδηγούνταν στην αποποίηση κληρονομιάς.

Εξάλλου παρέχεται πλήρης διαφάνεια, ώστε να εντοπίζονται οι στρατηγικοί κακοπληρωτές, μέσω της άρσης τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου και της διενέργειας ειδικών ελέγχων, που δίνουν τη δυνατότητα σε όλους όσους αντιμετωπίζουν οικονομική δυσκολία ή αδυναμία να λάβουν μια λύση για τη ρύθμιση των οφειλών τους, και θα υπάρχουν ηλεκτρονικές και γρήγορες διαδικασίες, που αποτρέπουν καθυστερήσεις και καταχρήσεις, μέσω περιττών δικαστικών προσφυγών. Συνεπώς παρέχονται συγκεκριμένες δικλείδες ασφαλείας για την αποτροπή καταστρατήγησης και καταχρήσεων.

Συμπερασματικά, ο νέος Νόμος για την ρύθμιση οφειλών και την παροχή 2ης ευκαιρίας είναι οικονομικά αποτελεσματικός, διότι απαντά, ολιστικά, στο ζήτημα του ιδιωτικού χρέους. Είναι κοινωνικά

ευαίσθητος, λαμβάνοντας ειδικές πρόνοιες για τους πραγματικά ευάλωτους πολίτες. Είναι επιχειρησιακά λειτουργικός, διότι προσφέρει, μέσα από απλές και γρήγορες διαδικασίες, μια «2η ευκαιρία» στους πολίτες. Είναι εθνικά αναπτυξιακός, διότι διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να μειωθεί δραστικά το υψηλό ιδιωτικό χρέος, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ρευστότητας στην πραγματική οικονομία. Είναι θεσμικά συμβατός, διότι ενσωματώνει τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας του 2019 και δίνεται για πρώτη φορά η δυνατότητα πτώχευσης σε κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει εμπορική ιδιότητα.

Έχει σαν στόχο την αντιμετώπιση, με όρους οικονομικής αποτελεσματικότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης, του μεγάλου οικονομικού και κοινωνικού προβλήματος της υπερχρέωσης των πολιτών.

Αναμφισβήτητα η πρωτοφανής κρίση της πανδημίας αποτελεί πρόκληση και ευκαιρία μεγάλων μεταρρυθμίσεων που θα αναμορφώσουν το πρόσωπο της χώρας και θα την οδηγήσουν στην επόμενη μέρα ενισχυμένη και ανταγωνιστική. Η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να μεταβάλει την κρίση σε ευκαιρία!

Ιωάννα Καλαντζάκου- Τσατσαρώνη
Δικηγόρος - Μέλος Δ.Σ του Συνδέσμου
Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων -
Μέλος Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής
Πτωχευτικού Κώδικα 2007-
τ. Αντιπρ. Δ.Σ.Α - Υποψ. Βουλευτής Β1
Βορείου Τομέα Αθηνών (Ν.Δ.)

Αποτίμηση των δράσεων του δικηγορικού σώματος τον καιρό της πανδημίας

Κωνσταντίνος Α. Ρίζος
Δ.Ν. - Δικηγόρος, Σύμβουλος ΔΣΑ

Η πανδημία του Covid-19 ήδη με το ξέσπασμά της ακριβώς πριν από ένα έτος έθεσε για όλους μας αιφνιδίως νέα δεδομένα, στην επαγγελματική και την προσωπική ζωή. Δημιουργήθηκαν πρωτόγνωρες συνθήκες εξαιτίας των περιορισμών που τέθηκαν χάριν της δημόσιας υγείας, με συνέπειες σε όλο το φάσμα της οικονομίας. Ήταν αναπόφευκτη συνέπεια της διαρκούς και «κατά κύματα» υγειονομικής κρίσης η κλιμακούμενη οικονομική κρίση. Η άσκηση της δικηγορίας δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη μέσα στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον που δημιουργήθηκε.

Η πρωτοφανής συγκυρία που βιώνουμε από τον Μάρτιο 2020 συνιστά για εμάς τους δικηγόρους και μια υπενθύμιση της αξίας του ρόλου που επιτελούν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, οι οποίοι υπάρχουν και δρουν κυρίως για τα αδύναμα μέλη τους, καθότι αυξάνεται η ανάγκη για περισσότερη αλληλεγγύη.

Έχοντας γίνει δέκτης, ιδίως κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα, έντονης παραπληροφόρησης που διακινείται από διάφορες πλευρές, άλλες φορές λόγω άγνοιας, αφού μέσα στο γενικότερο κλίμα αγωνίας και αβεβαιότητας δεν έτυχαν της δέουσας προβολής και προσοχής οι παρεμβάσεις και οι πρωτοβουλίες του Συλλόγου, και άλλες – ευτυχώς λιγότερες – φορές λόγω κακοβουλίας και προσπάθειας απαξίωσης και μηδενισμού των δράσεων του Συλλόγου, έκρινα σκόπιμο με την ιδιότητα του Συμβούλου ΔΣΑ, έχοντας λάβει και διασταυρώσει στοιχεία, να παρουσιάσω με τρόπο συνοπτικό όσα θεσμικά και συντεταγμένα από το δικηγορικό σώμα διεκδικήθηκαν και υλοποιήθηκαν εντός του τελευταίου έτους, με την ελπίδα να μην καταλειφθεί σε κανέναν περιθώριο εσφαλμένης αποτίμησης της υφιστάμενης κατάστασης και της δράσης μας στο Σύλλογο.

Οι ενέργειες και οι πρωτοβουλίες, καθώς και τα αποτελέσματα αυτών μέχρι και σήμερα μπορούν να συστηματοποιηθούν συνοπτικά στους εξής τομείς:

- Ηλεκτρονική δικαιοσύνη
- Λειτουργία δικαστηρίων
- Δικηγορική ύλη
- Υπηρεσίες / παροχές ΔΣ
- Οικονομικά
- Λειτουργία δημόσιας διοίκησης
- Λοιπές δράσεις

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Στην «καρκινοβατούσα» **ηλεκτρονική δικαιοσύνη** σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Συγκεκριμένα:

- Με την διαρκή πίεση από πλευράς του δικηγορικού κόσμου εντάχθηκαν πλέον των ήδη ισχυουσών διαδικασιών στην **ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων** μέσω του συστήματος του ΟΣΔΥ-ΠΠ (πολιτική δίκη) όλες οι διαδικασίες, πλην της εκουσίας, των ασφαλιστικών μέτρων, των μικροδιαφορών και των ανακοπών.
- Η ηλεκτρονική κατάθεση εισαγωγικών δικογράφων κατά το έτος 2020 εκτινάχθηκε σε εντυπωσιακό ύψος, αφού **αυξήθηκε** σε σχέση με το 2019 **κατά 863,36%**. Και τούτο με τις άοκνες προσπάθειες χορήγησης ψηφιακών υπογραφών. Οι αριθμοί ομιλούν από μόνοι τους:
  - Χορηγήθηκαν **8.764 νέες ψηφιακές υπογραφές** από την αρχή της πανδημίας (5.618 σε Δικηγόρους Αθηνών και 3.146 σε Δικηγόρους – μέλη άλλων Συλλόγων), **ενώ μέχρι σήμερα 15.800 Δικηγόροι είναι κάτοχοι ψηφιακής υπογραφής**, οι 9.319 εκ των οποίων είναι Δικηγόροι Αθηνών.
- Έχουν υποβληθεί μέσω του του συστήματος του ΟΣΔΥ-ΠΠ **103.227 αιτήσεις** από Δικηγόρους όλης της χώρας **για ηλεκτρονική λήψη αποφάσεων, πρακτικών και προτάσεων.**
- Χορηγούνται ηλεκτρονικώς κατόπιν αίτησης που γίνεται ηλεκτρονικώς τα πιστοποιητικά πώχευσης, σωματείων, τελεσιδικίας / αμετακλήτου κλπ.
- Είναι έτοιμη και αναμένεται να ξεκινήσει ηλεκτρονικώς η παρακολούθηση της ροής μήνυσης.
- Γίνονται εγγραφές ηλεκτρονικών πράξεων στα κτηματολογικά γραφεία.
- Είναι σε εξέλιξη η απομαγνητοφώνηση πρακτικών ποινικών δικαστηρίων.
- Αναμένεται η διενέργεια ελέγχου τίτλων ηλεκτρονικώς.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Πάγια θέση του δικηγορικού σώματος είναι η διαρκής λειτουργία των Δικαστηρίων προς ικανοποίηση του δικαιώματος προστασίας των πολιτών και της ρύθμισης ζητημάτων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, με την τήρηση των προβλεπόμενων μέτρων πρόληψης και προστασίας. Οι πιέσεις μας προς το Υπουργείο ήταν και παραμένουν διαρκείς και ήδη έχουμε ασκήσει αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ κατά της ΚΥΑ και προωθείται η προσφυγή στο ΕΔΔΑ. Σε σχέση λοιπόν με τη **λειτουργία των Δικαστηρίων**:

- έγιναν δεκτές οι προτάσεις του δικηγορικού σώματος σε επί μέρους ζητήματα ασφαλούς επανεκκίνησης της δικαιοσύνης μετά την 1^η φάση της πανδημίας και ενσωματώθηκαν στο Ν. 4690/2020.
  - χρονικός διαχωρισμός πινακίου.
  - κατάργηση υποχρεωτικής καταβολής αναβολόσημου και μεγαρόσημου.
  - δυνατότητα 2^{ης} αναβολής χωρίς σπουδαίο λόγο.
  - **ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον δικηγόρου.**
- Τηρώντας σθεναρή στάση απέναντι σε «φωνές» που καλούσαν τον Νοέμβριο 2020 σε κλείσιμο των Δικαστηρίων τονίζοντας ότι η Δικαιοσύνη συνιστά πυλώνα της Δημοκρατίας, **διατηρήθηκε η λειτουργία των Δικαστηρίων** στη 2^η φάση της πανδημίας σε ποσοστό (βάσει εκδοθέντων γραμματίων) **55%** τον Νοέμβριο 2020, **53%** τον Δεκέμβριο 2020, **54%** τον Ιανουάριο 2021 και **46%** τον Φεβρουάριο 2021 εν σχέσει προς τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους, καθότι :
  - εκδικάζονταν υποθέσεις
    - στον Άρειο Πάγο
    - στο Συμβούλιο της Επικρατείας

- στα Εφετεία
- στα Διοικητικά Δικαστήρια (με κοινή δήλωση), καθώς και
- υποθέσεις της νέας τακτικής διαδικασίας,
- επιτρεπόταν
  - η κατάθεση αγωγών, εφέσεων και διαταγών πληρωμής ηλεκτρονικά και με φυσική παρουσία
- λειτούργησαν
  - η διενέργεια αποποιήσεων κληρονομίας στα Ειρηνοδικεία και
  - τα Υποθηκοφυλακεία και Κτηματολογικά Γραφεία κατόπιν ραντεβού
- δόθηκε παράταση
  - 15 ημερών για την πλατφόρμα που δημιουργήθηκε για τις υποθέσεις υπερχρεωμένων δανειοληπτών επί αγωγών κατατεθεισών ετών 2013 και 2014 μέχρι 31.1.2021
  - για όλες τις εγγραφές Κτηματολογίου έως 31.12.2021
- Τέλος, προς διευκόλυνση των συναδέλφων εκπονήθηκε από Επιστημονική Επιτροπή αποτελούμενη από έγκριτους συναδέλφους - Πανεπιστημιακούς (κ.κ. Καλαβρός, Τσαντίνης, Γιαννόπουλος) και αναρτήθηκε τον Ιούνιο 2020 στην ιστοσελίδα του ΔΣΑ **Πρακτικός Οδηγός** για την επανεκκίνηση των Δικαστηρίων

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΥΛΗ

Σε καιρούς απώλειας εισοδήματος λόγω των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν σχετικά με τη λειτουργία των Δικαστηρίων και των Δημοσίων Υπηρεσιών, οι επίμονες θεσμικές παρεμβάσεις του δικηγορικού σώματος έφεραν τα εξής αποτελέσματα, δημιουργώντας **νέα δικηγορική ύλη**:

- Διενέργεια **ένορκων βεβαιώσεων** ενώπιον δικηγόρου (ήδη έχουν διενεργηθεί **4.750** ένορκες βεβαιώσεις, οι 2.506 εκ των οποίων ενώπιον 640 δικηγόρων Αθηνών – πανελλαδικά έχουν διενεργηθεί ένορκες βεβαιώσεις σε 1.235 διαφορετικούς δικηγόρους).
- Έκδοση **πιστοποιητικών αρμοδιότητας εμμίσθων υποθηκοφυλακείων** από δικηγόρους.
- Υποχρεωτική **υπογραφή** από δικηγόρο για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα «**ΓΕΦΥΡΑ**».
- Πρόβλεψη δικηγορικής αμοιβής **ανά αίτηση** για υπερχρεωμένους δανειολήπτες (340 ευρώ/αίτηση για την πλατφόρμα του Ν 4611/2019).
- Πρόσληψη εξωτερικών δικηγόρων στις **υπηρεσίες ασύλου**.
- Δυνατότητα **κατ' αποκοπή ανάθεσης σε εξωτερικούς δικηγόρους υποθέσεων Κτηματολογίου** (τροποποίηση άρθρου 36 Κώδικα Δικηγόρων).
- Συμμετοχή δικηγόρων ως δικαστικών αντιπροσώπων σε αρχαιρείς αθλητικών σωματείων, Ενώσεων και Ομοσπονδιών.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ / ΠΑΡΟΧΕΣ ΔΣΑ

Η έμπρακτη στήριξη των συναδέλφων στην καθημερινότητά τους ήρθε και μέσα από τις εξής δράσεις:

- Τοποθέτηση «**Συνεργάτη δικηγόρου ΔΣΑ**» στο Πρωτοδικείο και Εφετείο για την αποφυγή ουράς αναμονής και συνωστισμού.
- Εξυπηρέτηση από 6 συνεργάτες ΔΣΑ στον ΤΑΝ και ΤΥΔΑ (ραντεβού, ασφαλιστική ενημερότητα, έκδοση πιστοποιητικών και τηλεφωνική εξυπηρέτηση).
- Εκπόνηση πρακτικών οδηγιών για ΕΦΚΑ/ΕΤΕΑΕΠ και χορήγηση 400 ευρώ ΟΑΕΔ.

- Διενέργεια ηλεκτρονικών **σεμιναρίων** – **WEBINARS** (για υπερχρεωμένα, επιστρεπτέα προκαταβολή, myData, ποινικό δίκαιο / ποινική δικονομία, διαμεσολάβηση, εξετάσεις ασκούμενων κλπ).
- Λειτουργία **Κέντρου Εξυπηρέτησης Δικηγόρου** για ασφαλιστικά και φορολογικά θέματα.
- **Ηλεκτρονική υποστήριξη δικηγόρων μέσω portal** (κατάθεση δικογράφων, αίτηση και λήψη πιστοποιητικών, αίτηση και λήψη αποφάσεων πρακτικών δίκης, προτάσεων διαδίκων κλπ, έκδοση γραμματίων κ.ο.κ.).
- Χορήγηση ψηφιακών υπογραφών.
- Ηλεκτρονική εξυπηρέτηση από τη **Βιβλιοθήκη ΔΣΑ**.
- Δημιουργία **Help Desk** για την εξυπηρέτηση δικηγόρων για υποθέσεις **Κτηματολογίου** και διαρκής υποστήριξη μέσω portal.
- Αποστολή ενημερωτικών **newsletters**.

Επιπλέον, χορηγήθηκε **έκτακτη οικονομική ενίσχυση** ύψους 400 ευρώ σε 2 δόσεις σε 12.000 Δικηγόρους και ασκούμενους Δικηγόρους Αθηνών, λόγω των θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων κατόπιν συνετούς διαχείρισης των οικονομικών του ΔΣΑ (1,2 εκ. ευρώ πλεόνασμα στις οικονομικές χρήσεις 2018 και 2019).

Επίσης, ανεστάλη μέχρι 31.12.2022, η προθεσμία καταβολής της ετήσιας συνδρομής προς το Σύλλογο. Ήδη, διανέμονται χωρίς την προηγούμενη καταβολή της συνδρομής οι ταυτότητες έτους 2021. Έχει αξία στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι η συνδρομή είναι ο βασικός πόρος του Συλλόγου, για την λειτουργία των υπηρεσιών του και την παροχή υπηρεσιών και διευκολύνσεων προς τους δικηγόρους και ότι δεν έγινε καμία περικοπή στις υπηρεσίες προς τους δικηγόρους, αντιθέτως μάλιστα αυτές αυξήθηκαν μέσα στην πανδημία, ιδίως οι ηλεκτρονικές.

Επί των θεμάτων οικονομικής στήριξης των δικηγόρων λόγω της πανδημίας, παρότι η Κυβέρνηση δεν ανταποκρίθηκε πλήρως στα αιτήματα του κλάδου και στάθηκε κατώτερη των περιστάσεων, διευθετήθηκε μια σειρά από ζητήματα, όπως:

- Μείωση προκαταβολής φόρου για το 2020.
- Χορήγηση επιδόματος 600 ευρώ πέραν των δικηγόρων και σε ασκούμενους και εταίρους δικηγορικών εταιρειών.
- Υπαγωγή στους πληττόμενους ΚΑΔ Μαρτίου – Μαΐου 2020 και Νοεμβρίου 2020 – Ιανουαρίου 2021.
- Μείωση 40% του ενοικίου επαγγελματικής στέγης Απριλίου – Μαΐου 2020 και Νοεμβρίου 2020 έως και Μαρτίου 2021
- Υπαγωγή στις επιστρεπτέες προκαταβολές 4 και 5 (έλαβαν επιστρεπτέα 4 **8.029** δικηγόροι και **500** δικηγορικές εταιρείες και επιστρεπτέα 5 **13.875** δικηγόροι και **720** δικηγορικές εταιρείες) και ήδη στις επιστρεπτέες προκαταβολές φόρου 6 και 7. Σημειώνω ότι έχει εκπονηθεί και διανεμηθεί σχέδιο αγωγής για την διεκδίκηση των αναλογούντων ποσών από τον αδικαιολόγητο αποκλεισμό των δικηγόρων από τους τρεις πρώτους κύκλους της επιστρεπτέας προκαταβολής.
- Επιστροφή πιστωτικών υπολοίπων από τον ΕΦΚΑ του Ν 4387/2016 τον Δεκέμβριο 2020.
- Πληρωμή από ΤΥΔΑ/ΕΦΚΑ οφειλόμενων παροχών μητρότητας και βρεφονηπιακών σταθμών αλλά και παλαιών ληξιπρόθεσμων (γυαλιά, νοσήλια προ 2012).
- Παράταση αποπληρωμής των 5 δόσεων εκκαθάρισης 2019 από 30.6.2021 και μετά.
- **Αναστολή ρυθμισμένων** πριν την 1^η φάση της πανδημίας φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων έως 31.12.2021 και καταβολή τους σε 24 άτοκες δόσεις έκτοτε, έκπτωση δόσεων ΦΠΑ στην 1^η φάση της πανδημίας και έκπτωση 25% σε ασφαλιστικές υποχρεώσεις και ΦΠΑ στην 1^η φάση της πανδημίας.

- **Παράταση ασφαλιστικής ικανότητας** μη ενήμερων ασφαλιστικά Δικηγόρων έως 28.2.2022.
- **Παράταση των προθεσμιών του νόμου για τις 120 δόσεις μέχρι 30.4.2021.**
- Έκδοση **ΑΠΑ εμμίσθων** και κατάργηση της εισφορολόγησής τους επί του εισοδήματος (για εισφορές επικουρικής και πρόνοιας), αλλά επί του πάγιου ποσού.
- Έκδοση **ενιαίου ειδοποιητηρίου** για τις εισφορές ΕΦΚΑ/ΕΤΕΑΕΠ και συμψηφισμός στο γραμμάτιο προείσπραξης και των εισφορών ΕΤΕΑΠ.
- Έκδοση **ΑΠΥ νομικής βοήθειας** όχι στο χρόνο διενέργειας της δικαστικής ενέργειας αλλά καταβολής της αμοιβής (ώστε να μην επιβαρύνεται προκαταβολικά ο δικηγόρος με τον φόρο, ΦΠΑ και τις υπέρ ΕΦΚΑ κρατήσεις) με το Ν. 4596/2019 (άρθρο 27).
- Με πρωτοβουλία μας τροποποιήθηκε ο νόμος προκειμένου να είναι δυνατή η καταβολή χορηγήματος στους δικηγόρους από τον ειδικό λογαριασμό ΟΑΕΔ. Δυστυχώς, ο Υπουργός Κ. Χατζηδάκης με τα πρωτόγνωρα κριτήρια που έθεσε για δικαιούχους χορηγήματος/επιδόματος (οικογενειακό εισόδημα, μείωση τζίρου κλπ) απέκλεισε μεγάλο μέρος συναδέλφων από αυτό και υπήρξε αποτελεσματική αντίδραση (ζητήθηκε από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων η παραίτησή του, στάση που επιδοκιμάστηκε από το ΔΣ του ΔΣΑ κατά πλειοψηφία) που φαίνεται ότι θα φέρει αποτέλεσμα λόγω της αναδίπλωσης του Υπουργού τις ημέρες που γράφονται αυτές οι γραμμές.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Σε σχέση με τα ζητήματα της **λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης** και της αντιμετώπισής μας από αυτή:

- Μετά από θεσμικές παρεμβάσεις εκδόθηκαν δύο εγκύκλιοι (του Υπουργείου Εσωτερικών και του ΕΦΚΑ) για την

- κατά προτεραιότητα **εξυπηρέτηση δικηγόρων στις δημόσιες υπηρεσίες.**
- **Διευρύνθηκε ο χρόνος εξυπηρέτησης δικηγόρων σε υποθηκοφυλακεία**
- Υπεβλήθησαν πειθαρχικές αναφορές κατά δημοσίων υπαλλήλων για απρεπείς/απαξιοτικές συμπεριφορές εις βάρος δικηγόρων (ειδικό ληξιαρχείο, διευθύνσεις αλλοδαπών, δικαστικές υπηρεσίες κλπ).
- Προς διευκόλυνση των συναδέλφων χορηγήθηκε πολλαπλή παράταση έως 1.7.2021 στην έναρξη του συστήματος ηλεκτρονικής ανάρτησης εσόδων **myData** και ηλεκτρονικής τήρησης βιβλίων, ενώ ικανοποιήθηκε και το αίτημα η λειτουργία αυτού να γίνει πιλοτικά και όχι υποχρεωτικά χωρίς κυρώσεις για ολόκληρο το 2021.

ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι δράσεις δεν περιορίστηκαν στα ανωτέρω. Αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες για την αποτελεσματική προβολή των δικαιωμάτων του κλάδου και για την ανάδειξη του ρόλου του Δικηγόρου ως ενεργού κυττάρου της κοινωνίας:

- Βασική μας προτεραιότητα, πέραν της διαρκούς λειτουργίας των δικαστηρίων, είναι η οικονομική στήριξη των συναδέλφων. Έχουμε θέσει ένα διεκδικητικό πλαίσιο, το οποίο προσπαθούμε να υλοποιήσουμε. Δυστυχώς, η Κυβέρνηση δεν έχει ανταποκριθεί στο βαθμό που θα έπρεπε. Η στήριξή της προς τους δικηγόρους υπολείπεται των λοιπών κλάδων. Στα πλαίσια των διεκδικήσεών μας και για την πολιτική πίεση προς την Κυβέρνηση:
  - Προβήκαμε σε παράσταση διαμαρτυρίας έξω από το Μέγαρο Μαξίμου, **συναντηθήκαμε με τον Πρωθυπουργό και του επιδώσαμε 10.008 υπογραφές διαμαρτυρίας δικηγόρων Αθηνών.** Η συλλογή υπογραφών συνεχίζεται, σε πανελλαδικό, αυτή τη φορά επίπεδο.
  - Ασκήσαμε **προσφυγή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης** για την άνιση μεταχείριση ως προς την οικονομική στήριξη λόγω πανδημίας.

- Συνεχίζουμε την προβολή των θέσεών μας και την καταγγελία της κυβερνητικής αδιαφορίας μέσω του τύπου και του διαδικτύου.
- Στο αμέσως προσεχές διάστημα θα προχωρήσουμε σε «Ημέρες Διαμαρτυρίας Δικηγόρων» σε όλη την Ελλάδα. Στην Περιφέρεια, στους χώρους των Δικαστηρίων και στην Αθήνα στα αρμόδια Υπουργεία.
- Προκαλέσαμε **γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου για την μη κράτηση δικηγόρων** σε περίπτωση διάπραξης αυτόφωρου πλημμελήματος.
- Μετά από παρέμβασή μας αποφασίστηκε, κατά τις μετακινήσεις μας, να αρκεί η **επίδειξη της επαγγελματικής μας ταυτότητας** και να μην απαιτούνται έγγραφα από το taxisnet. Συμβολική κίνηση, ηθικού, πρωτίστως, χαρακτήρα.
  - **Πρωθήσαμε την άσκηση 2.480 ασκούμενων δικηγόρων**, πανελλαδικά, στα δικαστήρια και δικηγορικά γραφεία, αμοιβόμενων από το ΕΣΠΑ, μέτρο το οποίο θα εφαρμοστεί στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.
  - Εκπονήθηκε και διανεμήθηκε σε όλους τους Δικηγόρους **σχέδιο αγωγής** για τη διεκδίκηση οφειλόμενων αποζημιώσεων για την παροχή υπηρεσιών **Νομικής Βοήθειας**.
  - Προωθούμε τον εκσυγχρονισμό του Κώδικα Δικηγόρων. Έχουν ψηφιστεί σημαντικές διατάξεις και έχουν προωθεί προς ψήφιση άλλες, μεταξύ αυτών και για θέματα εμμίσθων δικηγόρων.
  - Έχουμε συγκροτήσει Επιτροπές για τα θέματα **Αμοιβών και Ασυμβιβάστων** προκειμένου να διαμορφώσουν προτάσεις που θα θέσουμε σε διαβούλευση μαζί σας.
  - Ήδη, αναλάβαμε την διοργάνωση του διαγωνισμού των υποψηφίων δικηγόρων. Η Α εξεταστική περίοδος 2021 έχει προγραμματιστεί για 16,17 και 18 Απριλίου 2021.
  - Είμαστε παρόντες σε κάθε νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης και εκφράζουμε τις απόψεις μας στα αρμόδια Υπουργεία, στην διαδικασία ακρόασης φορέων στη Βουλή και όπου αλλού κριθεί σκόπιμο.
  - Διατυπώσαμε την **αντίθεσή μας στο νόμο για την ιδιωτική πτώχευση και το νόμο για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά**, ενώ επετεύχθη σύμπληξη μετώπου επιστημόνων.

Είναι αναντίρρητο το γεγονός ότι διερχόμαστε μια παρατεταμένη αρνητική συγκυρία λόγω της υγειονομικής κρίσης και παράλληλα έχουμε απέναντι μας μια κυβέρνηση απρόθυμη να ανταποκριθεί στοιχειωδώς με μέτρα στήριξης του κλάδου μας, όπως έπραξε για άλλους κλάδους της οικονομίας. Είμαστε όμως παρόντες και προσπαθούμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατό με όσα μέσα διαθέτουμε, λαμβανομένων υπόψη και των περιορισμών λόγω της πανδημίας.

Το διάστημα αυτό έγιναν πολλά, σίγουρα δεν έγιναν και άλλα, για τα οποία όμως αγωνιζόμαστε καθημερινά. Οι δράσεις και οι παρεμβάσεις μας είναι συνεχείς και καθημερινές. Οι συνεδριάσεις των οργάνων σε τακτική βάση, μέσω τηλεδιασκέψεων. Η λειτουργία των υπηρεσιών του Συλλόγου είναι συνεχής προς εξυπηρέτηση των συναδέλφων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΚΥΑ και με την τήρηση των μέτρων πρόληψης και προστασίας.

Είναι προφανές ότι ως κλάδος δεν έχουμε την διαχείριση του δημόσιου ταμείου προκειμένου να λάβουμε και να υλοποιήσουμε μόνοι μας τις αποφάσεις για την οικονομική μας ενίσχυση. Παρόλα αυτά, εκεί που μπορούσαμε σταθήκαμε εμπράκτως κοντά στα μέλη μας εκείνα που το είχαν περισσότερο ανάγκη. Χάρη στην ορθή και συνετή διαχείριση των οικονομικών μας ο ΔΣΑ χορήγησε από το αποθεματικό του συνολικά 400 ευρώ σε 12.000 δικηγόρους και ασκούμενους και παρέχει στα μέλη του μια σειρά από υπηρεσίες, που ανωτέρω αναφέρθηκαν.

Ας μην έχει κανένας την παραμικρή αμφιβολία ότι δεν πρόκειται να σταματήσουμε εδώ. Θα συνεχίσουμε την προσπάθεια προκειμένου να σταθεί όρθιος ο κλάδος και ν' αντέξει μέσα σε αυτό το εξαιρετικά δυσμενές κλίμα και απέναντι σε μια κυβέρνηση, η οποία, δυστυχώς, δεν έχει σταθεί μέχρι τώρα αρωγός στον κλάδο.

Σε πείσμα των καιρών εμείς θα παραμείνουμε συνεπείς στην δέσμευσή μας απέναντι σε όλους τους συναδέλφους να προσπαθούμε και να αγωνιζόμαστε με όλες μας τις δυνάμεις για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για τον κλάδο.

Καστελόριζο 19/9/2020 – Μια εξαιρετικά σημαντική εκδήλωση της ολομέλειας των δικηγορικών συλλόγων της χώρας.

Με ιδιαίτερη επιτυχία διοργανώθηκε στο Καστελόριζο στις 19.9.2020 η εκδήλωση της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος με θέμα : «Η οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο. Νομικά ζητήματα και προκλήσεις».

Επρόκειτο για μια εμβληματική για το δικηγορικό σώμα εκδήλωση, υψηλού εθνικού συμβολισμού, με επίκαιρο θέμα και με την συμμετοχή διακεκριμένων, υψηλού κύρους, νομικών επιστημόνων, εκπροσώπων του πολιτικού κόσμου, προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων και δικηγόρων από όλη τη χώρα.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με τη χορωδία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (μαέστρος Δημήτρης Καρούζος), η οποία σε έντονο συγκινησιακό κλίμα παρουσίασε παραδοσιακά και πατριωτικά τραγούδια.

Ακολούθησαν χαιρετισμοί από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου Βασίλειο Περίδη, το Δήμαρχο Μεγίστης Γεώργιο Σαμψάκο, τον Αντιπεριφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου Ιωάννη Φλεβάρη, εκπροσώπους των κοινοβουλευτικών κομμάτων Γεώργιο Κατρούγκαλο- πρώην υπουργό Εξωτερικών και βουλευτή ΣΥΡΙΖΑ, Ανδρέα Λοβέρδο- πρώην υπουργό και βουλευτή, κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΚΙΝΑΛ και Μαρία Κομνηνάκα- βουλευτή ΚΚΕ, τον Αντιπρόεδρο CCBE Παναγιώτη Περάκη και τον Πρόεδρο της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος και του ΔΣΑ Δημήτρη Βερβεσό.

Στο χαιρετισμό του, ο Πρόεδρος της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος και του ΔΣΑ, Δημήτρης Βερβεσός τόνισε μεταξύ άλλων ότι «είναι η ώρα να μην αφήσουμε να ξεθωριάσει το γαλάζιο του Αιγαίου, όπως επιχειρούν να το 'γκριζάρουν' οι γείτονές μας, έστω κι αν για να το πετύχουμε χρειαστεί να ανακατέψουμε το μπλε με το κόκκινο. [...] Αυτό απαιτεί θυσίες και υπέρβαση των κομματικών και

πολιτικών και ιδεολογικών αγκυλώσεων. Πρέπει να σταθούμε όλοι μαζί, με αρραγές εθνικό μέτωπο και πραγματικά κοινή εξωτερική πολιτική. Να εμπνεύσουμε και να εμπνευστούμε από εκείνες τις ιστορικές μας στιγμές, όπου διαπλάσαμε το Διεθνές Δίκαιο αντιπαλεύοντας τις πιο δυσμενείς εσωτερικές και διεθνείς συνθήκες, όταν τίποτε δεν προοιωνίζε την επιτυχή κατάληξη με βάση τη 'λογική' και την 'ψυχραιμία'».

Ακολούθησαν οι ομιλίες του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας Προκόπιου Παυλόπουλου με θέμα «Η αμυντική θωράκιση των ελληνικών νησιών του Αιγαίου κατά το Διεθνές και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο» και των διακεκριμένων καθηγητών, Κώστα Υφαντή, Καθηγητή Διεθνών Σχέσεων Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα «Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις στη σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου», Μαρίας Γαβουνέλη, Αναπλ. Καθηγήτριας Διεθνούς Δικαίου Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα «Θαλάσσιες ζώνες: Η συμφωνία με την Ιταλία» και Πέτρου Λιάκουρα, Καθηγητή Διεθνούς Δικαίου Πανεπιστημίου Πειραιά με θέμα «Θαλάσσιες ζώνες: Η συμφωνία με την Αίγυπτο».

Τέλος παρεμβάσεις έκαναν ο Νίκος Ανδρουλάκης, Ευρωβουλευτής, Αντιπρόεδρος Επιτροπής Άμυνας και Ασφάλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με θέμα «Το νέο πλαίσιο των σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας», ο Γεώργιος Καταπόδης, Πρόεδρος ΕΑΑΔΗΣΥ, τέως Πρόξενος Ελλάδος στη Σμύρνη με θέμα «Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και το «αδιαπραγμάτευτο» των ελληνοτουρκικών σχέσεων», ο Στέλιος Γρηγορίου, Δικηγόρος, LL.M (LSE) με θέμα «Ο ρόλος των νήσων στην οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών», ο Γεώργιος Αναστασόπουλος, Δικηγόρος, LL.M με θέμα «Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και η συνεισφορά της στην ενεργειακή πολιτική» και ο Κωνσταντίνος Κεράτσας, Δικηγόρος με θέμα «Η επιβολή του ισχυρού στο Δίκαιο της Θάλασσας».

Η εκδήλωση αυτή θα μείνει βαθιά χαραγμένη στη μνήμη μας. Η καρδιά των δικηγόρων, όπως και όλων των Ελλήνων, χτυπά στο Καστελόριζο.

Κοινωνική Ασφάλιση και Δικηγόροι (Οι εξελίξεις)

Ως φυσική συνέπεια των σημαντικών αποφάσεων της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (1880 έως 1891/2019) που έκριναν αντισυνταγματικές μερικές από τις πιο σημαντικές διατάξεις του ν. 4387/2016 (Νόμου Κατρούγκαλου) ήλθε ο Νόμος 4670/2020 να αποκαταστήσει εν μέρει τις αδικίες του παρελθόντος.

Η λειτουργούσα από την έναρξη της θητείας του παρόντος ΔΣ του ΔΣΑ Επιτροπή Ασφαλιστικού, της οποίας έχω την τιμή να είμαι Πρόεδρος, συνέβαλε στη διαμόρφωση των προτάσεων της Ολομέλειας, ενώ συνέταξε ένα αναλυτικό πόρισμα για το Ασφαλιστικό των Δικηγόρων με καινοτόμες προτάσεις, μερικές από τις οποίες υιοθετήθηκαν από την Πολιτεία.

Όπως αναλυτικά εξηγήσαμε στον Οδηγό Ασφαλιστικών Κατηγοριών ΕΦΚΑ του ΔΣΑ με το νέο σύστημα υπάρχει μια εξομάλυνση των ασφαλιστικών εισφορών σε σταθερό επίπεδο, ενώ ιδιαίτερη επιτυχία αποτελεί το ενιαίο ειδοποιητήριο, στο οποίο παρέχεται η δυνατότητα συμψηφισμού των κρατήσεων των γραμματίων με τις εισφορές του τ.ΕΤΕΑΕΠ, ενώ οι συνάδελφοι απαλλάσσονται από πρόσθετη γραφειοκρατία και προμήθειες τραπεζών. Δεν εισακούστηκε το αίτημά μας για τη διατήρηση των εισφορών στο ίδιο επίπεδο, αλλά και πάλι αυτές διατηρήθηκαν σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτές του προ του 2016 διαστήματος. Παράλληλα στα θετικά συγκαταλέγονται η κατάργηση της διάκρισης παλαιών και νέων ασφαλισμένων, η διατήρηση των εκπώσεων νέων ασφαλισμένων, μπέρων και ο συμψηφισμός των γραμματίων κλπ.

Σημαντική ήταν η συνεισφορά του ΔΣΑ στη ρύθμιση των 120 δόσεων, με τη σύνταξη (σε δύο εκδόσεις) Αναλυτικού

Οδηγού και την καθημερινή υποβοήθηση των συναδέλφων στην ολοκλήρωση της ρύθμισης. Παράλληλα αναδείξαμε πολλές φορές τα προβλήματα και τις καθυστερήσεις στην ανάρτηση των χρεών και τις αστοχίες σ'αυτά με αποτέλεσμα να δοθούν αρκετές παρατάσεις και να διορθώνονται τα κακώς κείμενα. Ήδη έχει ζητηθεί και νέα παράταση της προθεσμίας που λήγει στις 31.12.2020.

Το τ. Ταμείο Προνοίας Δικηγόρων Αθηνών με τη συμβολή του ΔΣΑ και τη διάθεση προσωπικού έχει βελτιώσει κατά πολύ τις υπηρεσίες του, αφού ολοκληρώθηκαν εκκρεμότητες ετών, όπως όλες οι εκκαθαρίσεις ληξιπροθέσμων παροχών υγείας, επιδομάτων μητρότητας και βρεφονηπιακών, οι οποίες έχουν σταλεί προς πληρωμή στον ΕΦΚΑ. Η εξυπηρέτηση των συναδέλφων γίνεται με άριστο τρόπο ακόμη και κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αφού αρκεί ένα e-mail ή ένα τηλεφώνημα για την διευθέτηση των ζητημάτων.

Αντίστοιχες παρεμβάσεις έκανε ο ΔΣΑ, αλλά και εγώ ο ίδιος προσωπικά στο τ.ΤΑΝ, για την επίλυση όλων των ζητημάτων. Παραμένουν αρκετές εκκρεμότητες και δυσλειτουργίες, λόγω της απογύμνωσης των υπηρεσιών από προσωπικό, όμως με τη βοήθεια του ΔΣΑ που επίσης έχει διαθέσει προσωπικό και την αμέριστη βοήθεια των ελαχίστων υπαλλήλων που έχουν απομείνει υπάρχει ικανοποιητική εξυπηρέτηση και τουλάχιστον δεν παρατηρούνται τα φαινόμενα καθυστερήσεων όπως σε άλλες υπηρεσίες του e-ΕΦΚΑ.

Κατά το τρέχον έτος χαιρέτησαμε ορισμένες καινοτομίες του e-ΕΦΚΑ, όπως η ηλεκτρονική έκδοση Ευρωπαϊκής Κάρτας, οι Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Μητρώου (έναρξης, λήξης ασφάλισης κλπ.) και η έκδοση Ασφαλιστικής Ενημερότητας, η οποία συνοδεύτηκε από αρκετά προβλήματα, πλην όμως και εδώ υπήρξε σημαντική υποστήριξη με την έκδοση αναλυτικών οδηγιών και καθημερινή βοήθεια.

Τέλος σημαντική ήταν η μείωση των εισφορών των εμμίσθων δικηγόρων, δυνάμει των διατάξεων του ν.4578/2018

και ν.4670/2020, που πλέον απεικονίστηκε στη μισθοδοσία τους και στις ΑΠΔ με την έκδοση των εγκυκλίων 10/2020 για το δημόσιο τομέα και 47/2020 για τον ιδιωτικό τομέα. Απομένει η επιστροφή των παρανόμως εισπραχθέντων στον ιδιωτικό τομέα από 1.1.2019 έως 30.9.2020.

Παρόλα αυτά η κατάσταση δεν είναι ρόδινη, οι συνεχείς καθυστερήσεις στις εκκαθαρίσεις, τα λάθη σ'αυτές και τα λάθη στα ειδοποιητήρια. Η παραμονή των λαθών στην πλατφόρμα του ΕΤΕΑΕΠ των εσφαλμένων χρεώσεων σε εμμίσθους και εν γένει παραλλήλως απασχολούμενους (μπλοκάκια, μετακλιπούς, συνεργάτες κλπ.) καθώς και η καθυστέρηση στην εξόφληση των χιλιάδων παροχών υγείας σε χρήμα από τον ΕΦΚΑ (μπιρόπτες, νοσήλια, βρεφονηπιακοί κλπ.) είναι μερικές από τις πιο σημαντικές αδυναμίες του συστήματος που πλέον είναι στα όριά του. Αντίστοιχα οι δικηγόροι που εξέρχονται της ασφαλίσεως αντιμετωπίζουν τεράστιο ζήτημα με την καθυστέρηση απονομής συντάξεων, ενώ πολλές κατηγορίες (έμμισθοι, παράλληλα ασφαλισμένοι) αντιμετωπίζουν την παντελή αδυναμία του ΕΦΚΑ να εκδώσει ολοκληρωμένες κατά το Νόμο συνταξιοδοτικές αποφάσεις.

Βασικότερο πρόβλημα μεγάλης μερίδας των συναδέλφων, εν μέσω διαρκούς οικονομικής κρίσης, είναι η αδυναμία να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις προς τα ασφαλιστικά ταμεία. Παρά τη ρύθμιση των 120 δόσεων, η διαρκής συσσώρευση οφειλών και η εμφάνιση νεότερων, ΕΤΕΑΕΠ, εκκαθαρίσεις, αναδρομικών, αναστολών λόγω πανδημίας, έχουν φέρει πολλούς συναδέλφους σε απόγνωση. Βασικός άξονας της πολιτικής μας και των διεκδικήσεών μας, είναι η ελάφρυνση των συναδέλφων, η επεικής αντιμετώπιση των οφειλών από πλευράς Πολιτείας, με χορήγηση μονίμων διευκολύνσεων και απαλλαγών, χωρίς αναγκαστικά μέτρα και προσαυξήσεις. Είναι η εποχή η κοινωνική ασφάλιση να αναδείξει τον ανθρωπιστικό της χαρακτήρα και να αποβάλει τον εισπρακτικό και σ'αυτό τον Τομέα πρέπει να

σταθούμε ως Δικηγορικό Σώμα με όλες μας τις δυνάμεις στο πλευρό των πληττομένων συναδέλφων μας.

Σε ένα τέτοιο δύσκολο περιβάλλον ο ΔΣΑ ήταν και είναι καθημερινά δίπλα στο συνάδελφο, στην καθημερινότητα, στα μικρά και στα μεγάλα προβλήματα, τα οποία αναδεικνύει και ενίοτε βρίσκει λύσεις.

Νωπές είναι οι μνήμες της διεκδίκησης επιχορήγησης στο πρώτο στάδιο αναστολής λειτουργίας των δικαστηρίων, της ανάδειξης του προβλήματος της «επιμόρφωσης» και της αναδίπλωσης της Πολιτείας, η ανάδειξη του ζητήματος του βοηθήματος του ΟΑΕΔ, με απαίτηση λογοδοσίας για το λογαριασμό αυτό και την εν τέλει επίτευξη της επιχορήγησης με εισοδηματικά κριτήρια των ασθενέστερων συναδέλφων μας, όπως προβλέπει το σχέδιο νόμου που κατατέθηκε πρόσφατα στη Βουλή. Πρόσφατα αναδείξαμε το ζήτημα της παράνομης χρέωσης εισφορών ΕΦΚΑ στους συνδίκους πτώχευσης που ταλαιπωρούνται διαχρονικά και θα επιμείνουμε μέχρι την οριστική επίλυσή του.

Δεν τα καταφέραμε όλα, δεν πετύχαμε όλα αυτά που θέλαμε, αλλά ήμασταν εκεί και το κυριότερο ΔΕΝ ΣΤΑΜΑΤΑΜΕ....

Δεν σταματάμε, είμαστε εδώ καθημερινά και με διάρκεια σε κάθε μικρό και μεγάλο πρόβλημα των συναδέλφων και συνεχίζουμε να διεκδικούμε το καλύτερο.

Γιατί απλά νοιαζόμαστε....

Ανδρέας Κουτσόλαμπρος
Συμβούλος ΔΣΑ
Πρόεδρος Ένωσης Εμμίσθων Δικηγόρων

ΘΕΜΑΤΑ ΕΜΜΙΣΘΩΝ

Η καταγγελία της σύμβασης έμμισθης δικηγορικής εντολής στον ισχύοντα Κώδικα Δικηγόρων: Μια θετική ανατροπή

Στις καινοτομίες του ισχύοντος Κώδικα Δικηγόρων (Ν. 4194/2013, στο εξής «ΚΔ/2013», που ισχύει από 27.09.2013) σε σχέση με τον προϊσχύσαντα (το πάλαι ποτέ Ν.Δ. 3026/1954, στο εξής «ΚΔ/1954»), συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, οι πολλαπλές διαφοροποιήσεις που εισήγαγε στη νομική ρύθμιση της σύμβασης

έμμισθης εντολής, με σημαντικότερη εκείνη που αφορά στην καταγγελία της από τον εντολέα. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 2, εδάφιο τελευταίο, ΚΔ/2013, για τη διενέργεια μιας τέτοιας καταγγελίας, απαιτείται επί ποινή ακυρότητας αυτή να γίνει με έγγραφο που αναφέρει το λόγο της καταγγελίας και επιδίδεται στο δικηγόρο με δικαστικό επιμελητή ρύθμιση που αποκλίνει ουσιωδώς από την αντίστοιχη του άρθρου 63 παρ. 5, εδάφιο τελευταίο, του ΚΔ/1954, καθώς η τελευταία έθετε ως μόνη τυπική προϋπόθεση του κύρους της καταγγελίας την έγγραφη πραγματοποίησή της (αρκούμενη, κατά τα λοιπά, σε απλή κοινοποίηση αυτής, διατύπωση ωστόσο αυτονόητη, κατά την ΑΚ 167, αφού πρόκειται για απευθυντέα δικαιοπραξία).

Από το γράμμα ήδη της νέας (και αυστηρότερης) ανωτέρω ρύθμισης, περί αναφοράς του λόγου καταγγελίας στο σχετικό έγγραφο, εξάγεται το συμπέρασμα, ότι, για το κύρος της καταγγελίας, προσαπαιτείται, ο λόγος αυτός, όπως, αναγράφεται στο

έγγραφο της καταγγελίας – δεσμευτικά για τον εντολέα και δίχως δυνατότητα μεταγενέστερης μεταβολής- να είναι (1) ορισμένος, ήτοι να περιλαμβάνει σαφή επίκληση περιστατικών που, με γνώμονα τη λογική, είναι ικανά να θεμελιώσουν την καταγγελία, (2) νόμιμος, να μην αντίκειται δηλαδή σε σχετική απαγορευτική νομική διάταξη, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης του άρθρου 281 ΑΚ, και (3) αληθής επί της ουσίας -υποστηρίζεται μάλιστα συναφώς, ότι το αντίστοιχο βάρος απόδειξης κατά τη σχετική δίκη φέρει ο εντολέας. Δεν απαιτείται, ωστόσο, ο λόγος καταγγελίας να είναι και «σπουδαίος» (υπό την έννοια της ΑΚ 672), εκτός αν για το προσωπικό του εντολέα ισχύει κανονισμός με ισχύ νόμου που προβλέπει μονιμότητα (άρθρο 46 παρ. 2, εδάφιο δεύτερο, ΚΔ/2013, ρύθμιση που ίσχυε εξ ίσου υπό το κράτος του ΚΔ/1954, βλ. τρίτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 63, τέτοια μονιμότητα ωστόσο είναι, μεταξύ των δημοσίων φορέων, όπου ενίοτε απαντάται, όλο και πιο σπάνια πλέον).

Είναι δε αναμφίβολο, ότι η νέα ρύθμιση –που απηχεί ίσως μια γενικότερη τάση αποδοκιμασίας της ανατιολόγητης καταγγελίας των εργασιακών συμβάσεων από το θετικό δίκαιο (πρβλ. άρθρο 24 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, ο οποίος κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 4359/2016, καθώς και άρθρο 49 Ν. 4611/2019, που ωστόσο καταργήθηκε αφ’ ότου ίσχυσε με το άρθρο 117 Ν. 4623/2019)- είναι δόκιμη, καθώς εξισορροπεί τα εκατέρωθεν συμφέροντα των μερών και συμβάλλει στον αποτελεσματικότερο έλεγχο της νομιμότητας της συμπεριφοράς τους και τούτο, διότι: α)- Επιτρέπει στο μεν εντολέα να τεκμηριώσει την καταγγελία έγκαιρα, πειστικά και με συνέπεια, στο δε δικηγόρο να την αποκρούσει αποτελεσματικότερα με τη σχετική αγωγή (περί αναγνώρισης της ακυρότητάς της), οριοθετώντας ταυτόχρονα, ιδίως από αποδεικτική άποψη, την αντίστοιχη διαδικασία κρίσης, συνακόλουθα δε, διευκολύνοντας το έργο του δικαστή και β) - Με σεβασμό στη συναλλακτική

ελευθερία και τη βούληση του εντολέα, τον υποχρεώνει πάντως να επιδείξει έναντι του δικηγόρου, κατά την καταγγελία της σχετικής σύμβασης, την προσήκουσα ειλικρίνεια, εντιμότητα και σοβαρότητα, αφού τον εμποδίζει να επινοήσει όψιμα (εκ των υστέρων), να κατασκευάσει κλπ. λόγους καταγγελίας, ανάλογα με τις «ανάγκες» της σχετικής δίκης.

Με αφετηρία μάλιστα τις διαπιστώσεις αυτές, αξίζει να παρατηρηθεί περαιτέρω, πως η υπό εξέταση καινοτόμος ρύθμιση του ΚΔ/2013 εξυπηρετεί δεόντως μείζονα για την έννομη τάξη διακυβεύματα, όπως την ασφάλεια των συναλλαγών, την πάταξη της συναλλακτικής κακοπιστίας, τη χρησιμότητα της δικονομικής συμπεριφοράς των διαδίκων, το κύρος και την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος κλπ., στοιχείο που έρχεται να εδραιώσει τη νομοτεχνική της αρτιότητα. Εναπόκειται λοιπόν στη νομολογία να δώσει την απαιτούμενη συνέχεια.

*Παναγιώτης Κατσαρός
Δικηγόρος Αθηνών*

Μια σταγόνα Ιστορία

Οι πρώιμοι Δικηγορικοί Σύλλογοι Αθηνών (1865 - 1909)

*Χριστίνα Τσαγκλή
Δικηγόρος, DEA,
τ. γενική γραμματέας Δ.Σ.Α.*

Η στήλη αυτή θα επιχειρήσει να ψηλαφήσει λαμπρές στιγμές της ιστορίας του μεγαλύτερου επιστημονικού Συλλόγου της χώρας και να αναδείξει σταθμούς της ιστορικής του παράδοσης και διαδρομής από τις απαρχές ίδρυσής του έως σήμερα.

Στο σημερινό πρώτο άρθρο θα ανασυστήσουμε την εικόνα των δικηγορικών συσσωματώσεων που προηγήθηκαν της ίδρυσης του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με τη σημερινή του μορφή.

Το Σύνταγμα του 1864 ήταν το πρώτο που κατοχύρωσε το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Την αμέσως επόμενη χρονιά (1865), συστήθηκε ο πρώτος Δικηγορικός Σύλλογος στην Αθήνα με τη μορφή του σωματείου, ο οποίος και δραστηριοποιήθηκε επί μια δεκαετία περίπου. Πρώτος Πρόεδρος του Συλλόγου αυτού εξελέγη ο Μάρκος Ρενιέρης (1815 - 1897), ο οποίος είχε διτελέσει καθηγητής του Γαλλικού Δικαίου και της Συγκριτικής Νομοθεσίας στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1855 - 1864) και, εν συνεχεία, Διοικητής της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος (1869 - 1890).

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου ήταν επταμελές, συγκροτούμενο από επιφανείς

νομικούς, όπως ο Παύλος Καλλιγιάς (καθηγητής και πρ. Υπουργός Δικαιοσύνης), ο Ευστάθιος Ηλιοπούλος (πρ. Αρεοπαγίτης και Υπουργός Δικαιοσύνης), ο Πέτρος Παπαρρηγόπουλος (καθηγητής) κ.ά.

Ο Σύλλογος δραστηριοποιήθηκε άμεσα προς υλοποίηση του καταστατικού σκοπού του, ίδρυσε, μάλιστα, την πρώτη βιβλιοθήκη, χωρίς, ωστόσο, να επιτύχει την έκδοση νομικής εφημερίδας λόγω έλλειψης πόρων. Διαλύθηκε περί το τέλος του 1875, αφού προηγουμένως πρωτοστάτησε στην καταδίκη των αντισυνταγματικών πράξεων του Πρωθυπουργού Δημητρίου Βούλγαρη που είχε κηρύξει την Βουλή σε απαρτία με λιγότερους από τους απαιτούμενους βουλευτές.

Ο δεύτερος Δικηγορικός Σύλλογος ιδρύθηκε το 1883, όταν το δικηγορικό σώμα της Αθήνας αριθμούσε περί τους 400 δικηγόρους, φαίνεται δε ότι διαλύθηκε περί το τέλος του έτους 1886. Πρώτος πρόεδρος του εξελέγη ο Ιωάννης Αλφονσάτος Τυπάλδος, ο οποίος είχε διατελέσει καθηγητής του στρατιωτικού δικαίου στη Σχολή Ευελπίδων και μετέπειτα Δικαστικός Σύμβουλος του Υπουργείου Οικονομικών.

Για πρώτη φορά στην καταστατική πράξη ιδρύσεως του Συλλόγου αυτού εισήλθε διάταξη για την πειθαρχική εξουσία του Συλλόγου στα μέλη του που επεδείκνυαν ανάρμοστη διαγωγή, διάταξη που αποτέλεσε πρόδρομο των εν συνεχεία ισχύσαντων διατάξεων περί πειθαρχικής αρμοδιότητας των Δικηγορικών Συλλόγων στα μέλη τους. Ο Σύλλογος αυτός εξέδωσε μηνιαίο περιοδικό και μίσθωσε κατάλληλο «κατάστημα» για τις συνεδριάσεις του στο οποίο λειτουργούσε βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο, ενώ ασχολήθηκε συστηματικά με τη σύνταξη προτάσεων για την τροποποίηση του νομοσχεδίου περί επιβολής τέλους χαρτοσήμου που θεωρήθηκε άδικος φόρος από τα μέλη του, είχε δε συνάντηση επί του θέματος και με τον Πρωθυπουργό Χαρίλαο Τρικούπη.

Κατά τον αποκλεισμό του 1886 από τις Μεγάλες Δυνάμεις ο Σύλλογος, έλαβε θέση

με τη σύνταξη μακροσκελούς υπομνήματος με τον τίτλο «Το Δίκαιον του Ελληνικού Αγώνος», δια του οποίου χαρακτήριζε τον αποκλεισμό παράνομη και άδικη πράξη, το οποίο μάλιστα μεταφράσθηκε στα γαλλικά και απεστάλη σε δικηγορικούς Συλλόγους της Ευρώπης και της Αμερικής.

Ο τρίτος Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών ιδρύθηκε το 1893 και είναι ο πρώτος, του οποίου η ίδρυση εγκρίθηκε με βασιλικό διάταγμα που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Πρώτος Πρόεδρος του εξελέγη ο Κων/νος Έσολιν, πρώην δικαστής, ο οποίος αποτέλεσε και τον Πρώτο Πρόεδρο του ιδρυθέντος το 1909 και υφιστάμενου ως σήμερα Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Βασικό ζήτημα που προώθησε αυτός ο Σύλλογος ήταν η κατάρτιση σχεδίου νόμου για την νομοθετική κατοχύρωση των δικηγορικών συλλόγων, ενώ διέθεσε το ποσό των συγκεντρωθεισών εισφορών του έτους 1896 για την στήριξη του κρητικού αγώνα. Φαίνεται ότι έπαψε να λειτουργεί εντός του έτους 1898, πιθανότατα μετά τον διορισμό του Κωνσταντίνου Έσολιν ως νομάρχη από την κυβέρνηση του Δημ. Ράλλη.

Ο τέταρτος δικηγορικός Σύλλογος ιδρύθηκε το έτος 1902 και στο εννεαμελές του διοικητικό συμβούλιο εξελέγησαν, μεταξύ άλλων, ο Κων/νος Ρακτιβάν, μετέπειτα Πρόεδρος του Δ.Σ.Α. (1910 - 1912), Υπουργός, Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων και του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο Ιωάννης Αραβαντινός, μετέπειτα καθηγητής, ο Σπ. Πάτσος μετέπειτα δήμαρχος Αθηναίων, κ.ά. Το ανωτέρω Διοικητικό Συμβούλιο δεν κατάφερε να εκλέξει Πρόεδρο εκ των μελών του και σύντομα ο Σύλλογος διαλύθηκε εν μέσω αντιδράσεων ως προς την αντιπροσωπευτικότητά του.

Ο πέμπτος και τελευταίος από τους πρώιμους δικηγορικούς συλλόγους ιδρύθηκε το έτος 1905, με κύριο μέλημα την ψήφιση του νόμου περί Δικηγορικών Συλλόγων. Πρόεδρος του Συλλόγου αυτού εξελέγη ο Ιωάννης Ευκλείδης, εκδότης του περιοδικού «Θέμις», ενώ μέλη εξελέγησαν,

μεταξύ άλλων, ο Παναγής Τσαλδάρης, μετέπειτα Πρωθυπουργός, ο Κων/νος Δεμερτζής μετέπειτα Πρωθυπουργός κ.ά. Ο Σύλλογος αυτός είναι εκείνος που ενεργά προώθησε το νομοσχέδιο για την ίδρυση των Δικηγορικών Συλλόγων και κατάφερε, τελικώς, την ψήφισή του, τον Δεκέμβριο του 1908, μετά από περισσότερα από 40 έτη από την εκπόνηση του πρώτου νομοσχεδίου από τον πρώτο πρόδρομο Δικηγορικό Σύλλογο, το έτος 1866.

Η ίδρυση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με τη σημερινή του μορφή με το νόμο ΓΠΖ' (3317) του 1908, θα αποτελέσει την απαρχή μιας νέας εποχής για τους δικηγόρους της Αθήνας, αλλά και όλης της χώρας, αντικείμενο που θα πραγματευτούμε σε επόμενο άρθρο.

*Το παρόν άρθρο άντλησε πληροφορίες από το βιβλίο: Δικηγορείν εν Αθήναις, Λύντια Τρίχα, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003, Ιστορία Της Νομικής Σχολής Αθηνών, Ιω. Καράκωστα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2005 καθώς και από πρωτότυπες πηγές από την Βιβλιοθήκη (ψηφιακή και έγχαρτη) του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

Άρθρ. 1. Συνιστάται, εν Αθήναις Δικηγορικός Σύλλογος, σκοπόν έχων τὸ νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν Δικηγόρων, καὶ τῶν Δικαστηρίων ἐν γένει.

Άρθρ. 2. Μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ εἰσὶ

α') Ἡ ἐπαγρύπνησις τοῦ Συλλόγου πρὸς τήρησιν ἀξιοπρεποῦς ἀσκήσεως τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ ἀκριβοῦς ἀπονομῆν τῆς δικαιοσύνης.

β') Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἐκπόνησις διατριβῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου ἐν γένει.

γ') Ἡ σύστασις ἐιδικῶν ἐπιτροπῶν πρὸς μελέτην καὶ ἀκρίβωσιν διαφορῶν ἐκάστοτε ζητημάτων.

δ') Ἡ ἐκδοσις ἐιδικοῦ περιοδικοῦ, ἢ ἐφημερίδος.

ε') Ὁ καταρτισμὸς ἐιδικῆς βιβλιοθήκης.

ς') Πᾶν ἄλλο, ὅπερ ἤθελε κρίνει ὁ Σύλλογος συντελεστικὸν πρὸς τὸν σκοπόν.

Άρθρ. 3. Μέλος τοῦ Συλλόγου δύναται νὰ ᾖ πᾶς δικηγόρος διωρι-

Μπτέρα – δικηγόρος, ένας διαρκής και άνισος αγώνας

Με αφορμή την πρόσφατη πανδημία και την αβεβαιότητα, που για άλλη μια φορά βιώνει ο νομικός κόσμος, αναστοχάστηκα τις δυσκολίες που βιώσαμε οι γυναίκες δικηγόροι της γενιάς μου, στην προσπάθειά μας να συνδυάσουμε καριέρα και οικογένεια χωρίς καθόλου να υποψιαζόμαστε ότι το μέλλον μας επιφύλασσε μνημόνια, ύφεση και πανδημίες.

Μπαίνοντας στη Νομική Σχολή, αρχές της δεκαετίας του 1990, οι πιο πολλές από εμάς, τότε νεαρές φοιτήτριες, ζούσαμε με το όνειρο απόκτησης του πολυπόθητου πτυχίου, ενίοτε και μεταπτυχιακού, κυρίως όμως της γρήγορης μετάβασής μας στον στίβο της δικηγορίας. Ως γενιά της δεκαετίας 80', με όλες τις οπτικοακουστικές επιρροές των τότε δημοφιλών ξενόφερτων σειρών, στα μάτια μας η δικηγορία φάνταζε, ως το υπέρτατο επάγγελμα, που θα μας εξασφάλιζε μια καριέρα λαμπρή, καλά αμειβόμενη, εντός ενός άρτια οργανωμένου δικηγορικού γραφείου, όπου ως αρωγοί της δικαιοσύνης ισότιμα και πάντα δίκαια θα πραγματώναμε το όνειρο της απόλυτης επαγγελματικής και προσωπικής επιτυχίας. Αρχές του 2000 και με την είσοδό μας στο ευρώ ξεκινήσαμε οι περισσότερες το όνειρο της καριέρας. Αρχικά, ως ασκούμενες, με καθημερινές διαδρομές στο τρίγωνο πέριξ της πλατείας Ομοιοίας (Ειρηνοδικείο, Διοικητικά, Εφετείο) και της Ευελπίδων, με εναλλαγή γραφείων, με εργασία άνευ ωραρίου, με υποτυπώδεις έως ανύπαρκτες αμοιβές. Κι έτσι, ολίγον απότομα, προσγειωθήκαμε στην Ελληνική δικηγορική πραγματικότητα. Στην πορεία, κάποιες από εμάς εγκαταλείψαμε τη δικηγορία στο βωμό της οικογένειας ή απλά αποφασίσαμε να δοκιμάσουμε την τύχη μας αλλού. Άλλες πάλι, συνεχίσαμε και ως νέες δικηγόροι παλέψαμε σκληρά να εδραιωθούμε σε έναν παραδοσιακά ανδροκρατούμενο χώρο, με σκληρή δουλειά, συνεχή μελέτη, αντίξοες συνθήκες ελπίζοντας ότι και με ολίγη τύχη θα έρθει η πολυπόθητη καταξίωση. Και εκεί, κάπου μετά τα τριάντα, άλλως κοντά στα σαράντα, κάποιες προλάβσαμε το τρένο της μητρότητας. Μπορεί να πετύχουμε και τα δύο σκεφτήκαμε, θα τα καταφέρουμε είμαστε ικανές, αφού αντέξαμε ως εδώ. Πράγματι, δημιουργήσαμε οικογένειες, σταματήσαμε για λίγο, ποτέ πολύ, αφού πάντα προηγείται ο πελάτης και πάλι ξεκινήσαμε με νέα ορμή, με μια σκέψη, ότι δεν θα αφήσουμε τους κόπους μας να χαθούν. Και ύστερα, ήρθαν τα μνημόνια, η ύφεση, η συρρίκνωση του επαγγέλματος, οι φόροι, το πεσκέσι δάνειο από τη χρυσή δεκαετία της ανοικοδόμησης, τα διαζύγια και μαζί η επόμενη απότομη προσγειώση. Και μέσα σε όλα αυτά συνεχίσαμε να αγωνιζόμαστε να συνδυάσουμε

δικηγορία και οικογένεια, χωρίς χρονικούς περιορισμούς, χωρίς ουσιαστικές κρατικές παροχές, αφού για εμάς δεν υπάρχει δικαιολογία απουσίας από την εργασία, ούτε κι όταν το παιδί είναι άρρωστο ή το σχολείο κλειστό. Αυτή τη φορά, επιφορτισμένες με περισσότερες τύψεις, με μοίρασμα σε δύο μέτωπα, ακόμα και χωρίς βοήθειες, αλλά με ευελιξία, με οργανωτικότητα, με καταπόνηση, δοκιμάζοντας τα όριά μας, πάντα με γνώμονα την αγάπη μας για αυτό το επάγγελμα. Πλην όμως, μόνον η εξατομικευμένη προσπάθεια της κάθε δικηγόρου, ακόμα κι αυτής που απολαμβάνει την άπλετη συνδρομή του οικογενειακού της περιγύρου δεν παύει να είναι ένας άνισος, διαρκής, εξοντωτικός αγώνας. Πολλώ δε μάλλον, σε μια εποχή που την συνεχή έκπτωση του δικηγορικού επαγγέλματος, λόγω της μακράς οικονομικής ύφεσης, διαδέχεται και η πρόσφατη παγκόσμια πανδημία. Είναι αναγκαία επομένως η στήριξη της γυναίκας μπτέρα δικηγόρου, τόσο μέσα από την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, σε θέματα προστασίας της μητρότητας όσο και μέσω της πολιτείας, η οποία θα πρέπει με σεβασμό στις ιδιαίτερες απαιτήσεις του δικηγορικού επαγγέλματος, να θεσμοθετήσει βοηθήματα και παροχές που θα δώσουν ουσιαστική ανάσα στην επιβαρυσμένη με πολλαπλούς, αυξημένης ευθύνης, ρόλους της γυναίκας και δη μπτέρας δικηγόρου, αλλά και κίνητρα. Για άλλη μια φορά είναι βέβαιο, ότι, όπως όλοι, έτσι και οι γυναίκες δικηγόροι θα επιστρατεύσουμε τις δυνάμεις, που χρόνια τώρα έχουμε εξασκήσει συνεχίζοντας να στηρίζουμε την οικογένεια όσο και τον θεσμικό μας ρόλο ως συλλειτουργών της δικαιοσύνης.

*Νίκη Βασιλοπούλου
Δικηγόρος Αθηνών*

Η στήλη των ασκούμενων και νέων δικηγόρων

Και ναι τα καταφέραμε

Και ναι τα καταφέραμε, γίναμε δικηγόροι. Τελειώσαμε τις σπουδές μας, ξεκινήσαμε την άσκηση μας, κάποια από εμάς προλάβουμε να την τελειώσαμε κιάλα... και εκεί που όνειρα ετών περιμένουν να γίνουν πραγματικότητα, να ξεκινήσουμε τον επαγγελματικό μας βίο, να σου η κρίση, να σου ο κορονοϊός, να ένα ατέρμονο γαϊτανάκι εμποδίων που καθιστά την θέση κάθε ασκούμενου και νέου δικηγόρου να ομοιάζει με ηλεκτρική καρέκλα.

Σε ένα σύστημα καθ' όλα ανέτοιμο να αντιμετωπίσει τα τρέχοντα ζητήματα ως τροχοπέδη στα πόδια ενός νέου επαγγελματία, ξεκινάμε ως νέοι δικηγόροι να αναζητούμε λύσεις. Αδιαμφισβήτητο αβαντάζ για κάθε νέο, εξοικειωμένο πλήρως με τα κοινωνικά δίκτυα και την εύρεση της ηλεκτρονικής πληροφορίας, αποτελεί η Τεχνολογία. Κάνοντας χρήση αυτής υπερκαλύπτουμε ανάγκες χρόνων. Δημιουργούμε σεμινάρια ζωντανής διακρατικής τηλεκαίδευσης σε όλη την Ελλάδα, τα οποία μπορεί κάθε ασκούμενος ή νέος δικηγόρος ανά πάσα στιγμή να τα επισκεφτεί χωρίς χωρικούς η χρονικούς περιορισμούς.

Η σκληρή και αναιμική αγορά εργασίας των ασκούμενων και νέων δικηγόρων απαιτεί άμεση και οργανωμένη διαχείριση τόσο της πληροφορίας και της ενημέρωσης όσο και της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας. Δημιουργούμε λοιπόν ισχυρή παρουσία σε κοινωνικά δίκτυα που είναι δομημένα ακριβώς για την κάλυψη αυτής της ανάγκης. Έτσι, ασκούμενοι και νέοι δικηγόροι που αναζητούν συνεργασία η εργασία έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν σε συντομότερο χρόνο αυτό που αναζητούν. Αντίστοιχα, δικηγορικά γραφεία και εταιρείες σύντομα και εύκολα μπορούν να επιλέξουν τους κατάλληλους συνεργάτες τους.

Κορωνίδα όλων αυτών των τεχνολογικών εφαρμογών θα αποτελούσε ίσως μια διαδικτυακή πύλη ως εφαρμογή ή ιστοσελίδα εκσυγχρονισμένη για την

κάλυψη των αναγκών ενός νέου δικηγόρου, με άμεση πρόσβαση στην ενημέρωση, σε πρόσφατη νομολογία και νομοθεσία, με ενδεικτικά υποδείγματα για κάθε διαδικασία, με ηλεκτρονική παρακολούθηση πινακίων, και αλλά πολλά τα οποία θα απέχουν ένα μόνο "click" για κάθε επαγγελματία του χώρου που τα αναζητεί.

Μείζον ζήτημα που απασχολεί εν γένει το επάγγελμά μας από την απαρχή του και μάλιστα με διττή σημασία τόσο για τους εργαζόμενους - "μαθητευόμενους" ασκούμενους όσο και για τους εργοδότες (γραφεία ή εταιρείες) αποτελεί το θέμα της μηνιαίας αποζημίωσης των ασκούμενων δικηγόρων. Πάγιο αίτημα ετών καλύπτεται με ευρωπαϊκά κονδύλια και για πρώτη φορά ξεκινάει να γίνεται πραγματικότητα με την βοήθεια όλων των εμπλεκόμενων φορέων που το διεκδικούσαν, καθώς σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες ήταν ήδη δεδομένο. Περισσότεροι από 3000 ασκούμενοι δικηγόροι με μηνιαία αποζημίωση 600 ευρώ θα έχουν την δυνατότητα να πραγματοποιήσουν την άσκηση τους σε ποινικά, διοικητικά και πολιτικά δικαστήρια αλλά και σε δικηγορικά γραφεία. Ταυτόχρονα, δικηγόροι που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν τις οικονομικές απαιτήσεις των νέων τους συνεργατών λόγω των τρεχουσών συγκυριών, θα έχουν την δυνατότητα να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα αυτό.

Και καταλήγουμε στο αν είναι αρκετά όλα αυτά για να αναχαιτίσουν το κύμα απαισιοδοξίας από την δίνη στην οποία έχουμε περιέλθει λόγω της παρούσας ιδιόζουσας κατάστασης.

Η απάντηση είναι σαφώς και όχι, έχουμε πολύ δρόμο, και πολλή δουλειά για να καλύψουμε ώστε οι νέοι επαγγελματίες που θα εισέρχονται στον κλάδο μας, δεν θα έχουν να αντιμετωπίσουν την ηλεκτρική καρέκλα αλλά ελπίδα για ένα ασφαλές μέλλον. Γι' αυτό απαιτείται σθεναρή παρουσία στις τρέχουσες εξελίξεις, ψύχραιμη αντιμετώπιση και ρηξικέλευθες λύσεις που θα αποτελέσουν έναυσμα δημιουργικότητας για όλους μας.

*Τερζίμπασης Ανδρέας
Δικηγόρος Αθηνών
Ταμίας ΕΑΝΔΑ*

Βιβλία Τέχνες Πολιτισμός

Πρέπει Να Παψεις Να Φοβάσαι

Σε αυτή τη στήλη που ονομάζεται τέχνες/πολιτισμός (αν και δεν προτιμώ τις ταμπέλες - και θα εξηγηθώ γι' αυτό κατωτέρω), σκεφτόμουν το πρώτο άρθρο της να αφιερωθεί στους δικηγόρους/νομικούς ποιητές, σε εκείνους τους πολυάριθμους μοναδικούς, που έκατσαν στα θρανία των νομικών σχολών κι έπειτα άσκησαν ή όχι τη δικηγορία, αλλά κυρίως έγραψαν (Τ. Βαρβιτσιώτης, Α. Παπαδόπουλος, Β. Στεριάδης, Α. Φωστιέρης, Γ. Σεφέρης, Γ. Βαρβέρης κ.α.).

Κατέληξα όμως ότι ένα τέτοιο εγχείρημα

θα ήταν προτιμότερο να γίνει στο μέλλον, ώστε να δοθεί ο χώρος και η βαρύτητα που αρμόζουν στους συναδέλφους/νομικούς ποιητές μας.

Ίσως έτσι να είναι καλύτερα. Σίγουρα θα έχουμε αυτό το άρθρο για να μιλήσουμε για κάτι άλλο...

Για εμάς. Για όλους εμάς, ανεξαιρέτως.

Για όλους εμάς που καθημερινά παλεύουμε, άλλοι με περισσότερες, άλλοι με λιγότερες δυσκολίες και που δεν παραδινόμαστε, δεν σκύβουμε το κεφάλι.

Η πτώση είναι σίγουρη, οι μεγαλύτεροι, αλλά και πολλοί νέοι από εμάς, ήδη το ξέρουν καλά.

Το σημαντικό όμως είναι να σηκώνεσαι από την πτώση.

Και είναι ωραίο συναίσθημα αυτή η επιστροφή, σου δείχνει τις δυνατότητες που έχουμε ως άνθρωποι.

Γιατί οι πτώσεις δεν είναι μόνο οικονομικές κι επαγγελματικές, δεν είναι μόνο εκείνες της καθημερινότητας, αλλά είναι κι εκείνες που προκαλεί ο χαρακτήρας μας. Η συμπεριφορά μας απέναντι σ'εκείνους που αγαπάμε, τα λάθη που το θυμικό μας διατάσσει, το κακό μας το κεφάλι πιο απλά.

Όμως όλα αλλάζουν, όλα γυρνούν και μπορούν να ανατραπούν.

Ο Ποιητής εύστοχα το παρατήρησε:

«Να γυρίζεις — αυτό είναι το θαύμα —

μὲ κουρελιασμένα μάτια

μὲ φλογωμένους κροτάφους ἀπ' τὴν πτώση

νὰ γυρίζεις

στὴν καλὴ πλευρὰ σου.»

Αν κάτι οφείλουμε στον εαυτό μας είναι να αναγεννιόμαστε.

Αν είναι δυνατόν κάθε μέρα, αν είναι δυνατόν κάθε ώρα.

Μέχρι το τέλος.

Ενοχές, φόβος, ανασφάλειες μας κυριεύουν καθημερινά και η εποχή μας, εποχή συνεχών κρίσεων και αστάθειας ζητά να καθηλώσει νέους και μεγαλύτερους στην ανασφάλεια.

Όμως θα τα καταφέρουμε. Γιατί μάθαμε να κουβαλάμε ένα χαμόγελο και έναν καλό λόγο για τον διπλανό μας.

Και αν δεν τα καταφέρουμε, θα σηκωθούμε ξανά και θα συνεχίσουμε τον δρόμο μας, πιο δυνατοί, πιο έμπειροι, όλοι μαζί με το χαμόγελο αυτό, όχι για να ξαφνιάζει όπως λένε, αλλά για να εμπνέει τις ζωές μας. Τις δικές μας και των φίλων μας, αδερφών και συνοδοιπόρων στις καθημερινές μας μάχες.

Γιατί σημασία δεν έχει το που πηγαίνεις, αλλά το πώς.

Γιατί επιτέλους «ΠΡΕΠΕΙ να πάψεις να φοβάσαι. Είναι απαράδεκτο να φοβάσαι. Υπάρχει τρόπος να ψάξεις, να καθορίσεις από πού κι από τι έρχεται αυτός ο φόβος. Ο φόβος είναι αθλιότητα, μην ξεπέφτεις εκεί. Πιάσε από την αρχή τη γλώσσα σου. Κοίταξε τον τρόπο που εσύ την κάνεις να δουλέψει, να λειτουργήσει. Πώς συνταιριάζεις τις λέξεις στη γλώσσα; Σε τι κανόνες, σε τι νόμους υπακούεις; Γιατί δεν γκρεμίζεις αυτό το καλοστημένο (ή δήθεν) γλωσσικό σου οικοδόμημα, γιατί δεν το ξαναφτιάχνεις από την αρχή, με άλλη γραμματική, με άλλη σύνταξη, άλλες λέξεις, (ακόμα κι αυτό) άλλες σχέσεις, συναρτήσεις, δομές; Γιατί δέχεσαι υποταγμένος το κοινώς αποδεχτό νόημα, τη σημασία που σου έχει επιβληθεί αυτών ή εκείνων των λέξεων; Γιατί δεν τις τορπιλλίζεις; γιατί φοβάσαι; Δεν είναι αργά.»

Ποτέ δεν είναι αργά για ν' αλλάξεις. Για να σκορπίσεις τα λαχεία σου για πρώτη ή για πολλοστή φορά...

«Το λέω για να τ' ακούν οι νέοι, και να σκορπίσουν τα λαχεία τους κι αυτοί, όπου μπορέσουν κι όπου βρουν. Να μην τ' αφήσουν κέρδος στους πολλούς. Έτσι τουλάχιστον, θα κατακτήσουμε τη δυνατότητα να μας φοβούνται. Ποιους; Εμάς, τους ποιητές. Μια και δεν είναι δυνατό να μας εντάξουν στα συρτάρια τους, σ' ό,τι μπορούν να ελέγξουν και να προβλέψουν οι ανερχόμενοι πολλοί.

Τους φοβερίζει η άρνησή μας να δεχτούμε φάκελο, κατάταξη, τάξη κι αριθμό. Τους φοβερίζει η άρνησή μας να ενταχθούμε στις ομάδες αυτών που όταν κοιμούνται, τα χέρια τους είναι από μέσα ή απ' έξω από

το πάπλωμα. Γιατί τα χέρια τα δικά μας την ώρα του ύπνου, ζωγραφίζουν ελεύθερα τους ανέμους, με χρώματα και με σχηματισμούς ππνών, και μας τοποθετούν παντοινά μες στους αιώνες, με την αθάνατη κι ερωτική μορφή του Λαχειοπόλη τ' Ουρανού.»

Και δεν θέλω τη ταμπέλα, απεχθάνομαι τους ορισμούς τόσο πολύ όσο καλά επιθυμώ την ίδια στιγμή να τους γνωρίζω.

Γιατί θέλω κάθε στιγμή να γεννιέμαι ξανά, γιατί κι οι παραπάνω και όλοι μας, δεν είμαστε μόνο δικηγόροι είμαστε και δικηγόροι και πατέρες και μάνες και παιδιά κι αθλητές κι ηθοποιοί και τόσα άλλα.

Αλίμονο αν η ζωή μας όλη ήταν ο ίδιος ρόλος. Είναι αδύνατο.

Τις ταμπέλες μας πλέον τις ζωγραφίζουμε εμείς και τις κάνουμε να μοιάζουν με πίνακες ζωγραφικής.

Είμαστε η νέα γενιά συλλεκτών αυτών των ιδιαίτερων έργων τέχνης, που η αξία τους είναι ανεκτίμητη.

Μην τα ξεπουλάμε στον φόβο.

Ποτέ δεν είναι αργά.

Ευχές πολλές Η ΟΜΟΔΙΚΙΑ να είναι ένα περιοδικό που να αγκαλιάσει τον δικηγορικό κόσμο.

Ιωάννης Θ. Αβαρκιώτης
Δικηγόρος

τ. Πρόεδρος Ένωσης Ασκουμένων και
Νέων Δικηγόρων Αθηνών (Ε.Α.Ν.Δ.Α.)
Μέλος Δ.Σ. Ε.Α.Ν.Δ.Α.

Ο ΑΝ-ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

Α. Ημερολόγια «καταστρώματος»

Ακούσαμε και αυτό:

Να διανεμηθεί το Ημερολόγιο του 2021 με ταχυδρομείο σε γραφεία/σπίτια δικηγόρων και να μη μοιρασθεί στα γραφεία του ΔΣΑ. Δηλαδή να πάμε τα ημερολόγια με τη γνωστή καθυστέρηση των courier στα γραφεία μας και να επιβαρυνθεί το κόστος διανομής κατά 30.000 ευρώ πιο πολύ και από το κόστος εκτύπωσης. Σε τέτοιες εποχές με 600.000 ευρώ έλλειμα για το 2020!!! Αν είχε γίνει κάτι τέτοιο οι ίδιοι θα μίλαγαν ως νέο-κήνσορες για διασπάθιση χρημάτων και καθυστερήσεις στη διανομή.

Β. Λεωφορείο..... Δρόμος

Κάποιοι μέμφονται την πρόταση για ενοκίαση δύο mini-bus από το ΔΣΑ από τον ΟΣΥ/ΟΑΣΑ για την κυκλοφορία με σύνδεση Ευελπίδων-Λουκάρεως-Κέντρο, εμμένοντας στην πάγια θέση μη επίλυσης των προβλημάτων: «να το αναλάβει το Κράτος» και αν το Κράτος δεν το κάνει το πρόβλημα να διαιωνίζεται. Είναι οι ίδιοι που με άλλες ευκαιρίες σπεύδουν να αναφωνήσουν «που είναι οι Σύλλογοι», «τίποτε δεν κάνουν», μονά-ζυγά – Μονόζυγα, που λένε και στο χωριό μου.

Γ. Ψηφιακές υπογραφές

Την ώρα που το πολυδιαφημισμένο «Ψηφιακό Κράτος» έχει δώσει στη Δικαιοσύνη μόνο δύο (2) ψηφιακές υπογραφές στη διαδικασία ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων: μία σε υπάλληλο του Αρείου Πάγου και μία σε υπάλληλο του ΣτΕ, ο Σύλλογος έχει διανείμει 8.000 ψηφιακές υπογραφές σε δικηγόρους με USB TOKEN (στικάκια). Ήδη προκηρύχθηκε διαγωνισμός για απομακρυσμένες υπογραφές από τις σχετικές με το αντικείμενο εταιρίες και αναμένεται να «πέσει το κόστος για την προμήθειά τους. Κατά τα λοιπά ομιλούμε για «Ψηφιακό Κράτος».

Δ. Της ΚΥΑ το ανάγνωσμα.... Πρόσοχοι

Φοβερό αυτό το πράγμα μετά από κάθε ΚΥΑ να χρειάζονται 2-3 αυθεντικοί ερμηνευτές της (!!!) και το παράδοξο είναι ότι αυτοί που τις συντάσσουν είναι συλλειτουργοί της Θέμιδος, οι οποίοι όταν νομολογούν μέμφονται ότι ο συντάκτης-νομοθέτης δεν νομοθέτησε ορθώς και προβαίνουν σε πεζολογικές-ιστορικές ερμηνείες.

Δάσκαλε που δίδασκες.....

Ε. Επιστολόλαγνοι

Το γνωστό δίδυμο, εκ Συμβούλου Δ.Σ. και διαδικτυακού αστέρα, της ανέξοδης κριτικής και των εύκολων λύσεων, άσκησε «κύρια παρέμβαση» για την επίλυση των προβλημάτων του κλάδου, λόγω της πανδημίας, μέσω ανοιχτής και πολυδιαφημισμένης επιστολής προς τον Πρωθυπουργό της Χώρας.

Εκτοτε αγνοείται.....

Φήμες περί ανακύκλωσης του χάρτου της επιστολής ελέγχονται ως αναληθείς.

Η αυτοκριτική δε, χάθηκε στο δρόμο....

ΣΤ. Υποκρισία και κυβερνητικός συνδικαλισμός

Η κριτική κάποιων Συμβούλων προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, την ώρα που ο Υπουργός τους διορίζει σε Επιτροπές με προσωπική του απόφαση, για να συγκαλύψουν τον ομφάλιο λώρο που τους συνδέει με την Κυβέρνηση, καταδεικνύει και το μέγεθος της υποκρισίας τους.

Συχαρητήρια για την επιλογή και καλή επιτυχία στο έργο τους (!!!).

Σχεδιασμός - Εκτύπωση
Διάτυπος Δ.Σ. Κρανίου & Σία Ο.Ε.

Ζαλοκώστα 8 | 10671 Αθήνα | Τ. 210 3631 306 | 307
diatypos@otenet.gr | info@diatypos.gr

www.diatypos.gr

ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ 19/9/2020

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.

